

Prostorni razvoj Trešnjevke

Furjan, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:342760>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Marko Furjan

Prostorni razvoj Trešnjevke

Diplomski rad

Zagreb

2021.

Marko Furjan

Prostorni razvoj Trešnjevke

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra geografije

Zagreb

2021.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: Prostorno planiranje i regionalni razvoj* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Vedrana Prelogovića.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Prostorni razvoj Trešnjevke

Marko Furjan

Izvadak: U radu je istražena i prikazana prostorna struktura zagrebačkih gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. Dan je pregled povijesnog razvoja Trešnjevke, analizirana je prostorna struktura koja je podijeljena na funkcionalnu, socio – prostornu i morfološku strukturu. Kod morfološke strukture prikazana je detaljna analiza kvartova/naselja Trešnjevke. Provedena je anketa pod nazivom „Kvaliteta življenja u zagrebačkim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka - jug“ te su prikazani rezultati. Ustanovljeno je da su stanovnicima Trešnjevke dostupne sve centralne funkcije potrebne za obavljanje svakodnevnih potreba. Također, ustanovljeno je da su ispitanici ankete zadovoljni kvalitetom života, posebice ispitanici gradske četvrti Trešnjevka – jug.

54 stranice, 23 grafičkih priloga, 11 tablica, 59 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: prostorni razvoj, prostorna struktura, Trešnjevka, gradska četvrt, kvart, kvaliteta života

Voditelj: doc. dr. sc. Vedran Prelogović

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Vedran Prelogović
prof. dr. sc. Dražen Njegač
prof. dr. sc. Aleksandar Toskić

Tema prihvaćena: 5. 12. 2019.

Rad prihvaćen: 11. 2. 2021.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Spatial development of Trešnjevka

Marko Furjan

Abstract: The paper investigates and presents the spatial structure of Zagreb's city districts Trešnjevka - north and Trešnjevka - south. An overview of the historical development of Trešnjevka is given, the spatial structure is analyzed, which is divided into functional, socio-spatial and morphological structure. In the morphological structure, a detailed analysis of the neighborhoods of Trešnjevka is presented. A survey entitled "Quality of life in Zagreb's Trešnjevka - north and Trešnjevka - south" city districts was conducted and the results were presented. The results of the survey show that the residents of Trešnjevka have access to all the central functions needed to perform daily needs. Also, it was found that the respondents were satisfied with the quality of life, especially the respondents of Trešnjevka – south city district.

54 pages, 23 figures, 11 tables, 59 references; original in Croatian

Keywords: spatial development, spatial structure, Trešnjevka, borough, neighborhood, quality of life

Supervisor: Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor
Dražen Njegač, PhD, Full Professor
Aleksandar Toskić, PhD, Full Professor

Thesis title accepted: 05/12/2019

Thesis accepted: 11/02/2021

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Ciljevi i zadaci rada.....	2
1.2. Osnovne hipoteze.....	2
1.3. Metodologija i izvori podataka.....	2
1.4. Prostor istraživanja.....	5
1.5. Pregled dosadašnjih istraživanja.....	8
2. HISTORIJSKOGEOGRAFSKI RAZVOJ TREŠNJEVKE.....	11
2.1. Razvoj do sredine 19. stoljeća.....	11
2.2. Razvoj do 1918. godine.....	12
2.3. Međuratno razdoblje.....	15
2.4. Razvoj nakon 1945.....	19
3. RAZVOJ PROSTORNE STRUKTURE TREŠNJEVKE U SUVREMENOM RAZDOBLJU.....	22
3.1. Funkcionalna struktura.....	22
3.1.1. Centralne Funkcije u istraženom području.....	25
3.2. Socijalno-prostorna struktura.....	26
3.2.1. Prirodno kretanje stanovništva.....	29
3.2.2. Dobno – spolni sastav.....	30
3.2.3. Kontingenti stanovništva.....	31
3.2.4. Obrazovna struktura.....	32
3.2.5. Vjerska struktura.....	34
3.2.6. Etička struktura.....	35
3.2.7. Ekonomska aktivnost.....	36
3.2.8. Stanovništvo prema sektoru djelatnosti.....	37
3.3. Morfološka struktura.....	38

4. KVALITETA ŽIVOTA NA TREŠNJEVCI – ANKETNO ISTRAŽIVANJE.....	44
4.1. Migracijska pitanja.....	44
4.2. Predstavljanje odabranih domena i poddomena za koncept kvalitete života.....	44
4.3. Analiza navedenih domena i poddomena po gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.....	45
4.4. Ukupno prosječno zadovoljstvo kvalitetom života po kvartovima.....	50
4.5. Glavne prednosti i nedostaci u gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.....	51
4.5.1. Glavne prednosti i nedostaci gradske četvrti Trešnjevka – sjever.....	51
4.5.2. Glavne prednosti i nedostaci gradske četvrti Trešnjevka – jug.....	51
5. ZAKLJUČAK.....	53
LITERATURA.....	55
IZVORI.....	57
POPIS SLIKA.....	IX
POPIS TABLICA.....	IX
ANKETNI UPITNIK.....	X

1. UVOD

Trešnjevka je danas jedno od najzanimljivijih područja u gradu Zagrebu obzirom na svoj položaj u gradu, blizinu i povezanost s centrom, tradiciju, kompletnu infrastrukturu ali i obzirom na potencijal moguće rekonstrukcije tog gradskog područja. Zagrebačka četvrt Trešnjevka jedna je od najnaseljenijih i najvećih zagrebačkih četvrti. Zbog svoje veličine i naseljenosti podijeljena je na dvije gradske četvrti – Trešnjevku sjever i Trešnjevku jug. Prostor Trešnjevke prostire se od željezničke pruge na sjeveru do rijeke Save na jugu, te od Zagrebačke ceste i ulice Svilkovići na zapadu do Savske ceste i južnog kraka željezničke pruge na istoku. Granicu između gradskih četvrti Trešnjevka sjever i Trešnjevka jug čini Zagrebačka avenija.

„Na jugozapadnom dijelu grada, južno od željezničke pruge koja je vodila prema zapadu i zapadno od pruge koja je hitala prema jugu, razvila se Trešnjevka, gradska četvrt koja je fizionomiju stekla u vremenu između dva rata, koja je po stanovništvu bila radnička i onih socijalnih slojeva koji su bili pretežito u nižem srednjem sloju. Bila je to gusta i nesistematična izgradnja, koja je na poseban način pratila rast grada. Iako su je prostorno odredile škole na Knežiji i Selskoj cesti i ona nešto starija na Novoj cesti, kao i crkve sv. Josipa i bl. Marka Križevčanina, Trešnjevka nikada nije dobila skladnu fizionomiju organizirane gradske četvrti. Dijagonala glavnih joj ulica Tratinske i Ozaljske koje su vodile od Savske ceste do potoka Črnomerca i tramvajske remize, koja se kao moderno spremište tramvaja smjestila na rubu grada, bile su okosnica tog dijela grada.“ (Maroević, 1999.) Početak razvoja Trešnjevke počinje izgradnjom željezničke pruge i današnjeg Zapadnog kolodvora. Naseljava se prostor uz prugu te tamo nastaju prve stambene zone. Također, izgradnja željezničke pruge otvorila je velike poslovne mogućnosti smještaja različitih industrijskih grana koje su zahtijevale željezničku vezu radi lakšeg poslovanja. Tako uz prugu, pogotovo s južne strane, nastaju mnogobrojna nova industrijska postrojenja. To je bio početak nastanka industrijske zone koja će s vremenom zahtijevati sve veću radnu snagu i koja će odigrati vrlo bitnu ulogu u razvoju Trešnjevke privlačeći stanovnike i oblikujući prostornu, ekonomsku i socijalnu strukturu četvrti (Možnik, 2013).

1.1. Ciljevi i zadaci rada

Ciljevi ovog rada su dvojaki. U prvom dijelu rada cilj je prikazati prostorni razvoj Trešnjevke analizom dostupnih podataka. U drugom dijelu rada cilj je istražiti kvalitetu života u gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.

Prema tome pojedinačni ciljevi su:

- Prikazati pregled prostornog razvoja Trešnjevke po razdobljima
- Analizirati prostornu strukturu Trešnjevke u suvremenom razdoblju
- Detaljna analiza funkcija i morfološke strukture trešnjevačkih kvartova
- Ispitati ukupnu kvalitetu života na Trešnjevci kroz anketno istraživanje
- Ispitati stavove o glavnim prednostima i nedostacima trešnjevačkih kvartova

Na temelju postavljenih ciljeva potrebno je obaviti niz zadataka kako bi se ti ciljevi ispunili. Za prvi dio potrebno je prikupiti što veći broj statističkih podataka te izraditi potrebne kartografske prikaze. Za drugi dio potrebno je provesti anketno istraživanje.

1.2. Osnovne hipoteze

Na osnovi prethodno postavljenih ciljeva postavljaju se sljedeće hipoteze:

- 1) Obavljanje svakodnevnih potreba stanovnici pretežno ostvaruju unutar granica GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug
- 2) GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug imaju izrazito pogodne uvjete za kvalitetan obiteljski život
- 3) GČ Trešnjevka – jug ima bolje uvjete za kvalitetan život od GČ Trešnjevka – sjever
- 4) Stanovnici obje GČ izrazito su zadovoljni prometnom povezanošću

1.3. Metodologija i izvori podataka

Metode koje su korištene prilikom izrade diplomskog rada odnose se na metode anketnog upitnika o kvaliteti života stanovnika gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug, te metode prostornih analiza u geografskom informacijskom sustavu. Anketno istraživanje

provedeno je u prosincu 2020. godine primjenom neprobabilističkog prigodnog i namjernog uzorka. Podaci za anketno istraživanje prikupljeni su putem objave u „Facebook“ grupi „Mapiranje Trešnjevke“ u kojoj je prisutno preko 4 000 članova, uglavnom stanovnika Trešnjevke. Nekolicina podataka prikupljena je namjernim uzorkom uz pomoć ciljanog ispitivanja poznanika obzirom na lokaciju stanovanja. Svi anketni upitnici ispunjeni su online putem zbog trenutne situacije uzrokovane pandemijom. Kriterij za odabir uzorka bilo je mjesto stanovanja, dakle gradske četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug te starosna dob od 18 ili više godina. Ukupno je anketirano 134 ispitanika pri čemu je cilj bio prikupiti raspršeni uzorak, odnosno obuhvatiti sve kvartove na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. U ispunjavanju ankete, ispitanicima je zajamčena potpuna anonimnost. Ispunjavanje anketnog upitnika traje oko 10 minuta. Anketni upitnik sastoji se od ukupno 10 pitanja. Početni dio pitanja odnosi se na opće podatke kao što su spol, dob, stupanj obrazovanja, trenutni status, kvart stanovanja te migracijski planovi. Glavni dio ankete sastoji se od jedne velike tablice s 22 pitanja kod kojih se ispitivao stav ispitanika, odnosno stupanj (ne)zadovoljstva. Korištena je mjerna (Likertova) ljestvica od pet stupnjeva, čije su vrijednosti određene na sljedeći način: 1 – jako loše, 2 – loše, 3 – ni dobro ni loše, 4 – dobro, 5 – odlično. U pitanjima o najvećim prednostima i nedostacima kvarta u kojem žive, ispitanicima je ponuđena mogućnost davanja vlastitog odgovora (otvorenog tipa).

U gradskoj četvrti Trešnjevka – sjever ispitano je 78 stanovnika (58,2%) dok je u gradskoj četvrti Trešnjevka – jug ispitano 56 stanovnika (41,8). Najviše ispitanika je s kvarta Stara Trešnjevka, njih 24 što čini 17,9% od ukupnog udjela ispitanika. Po 12 ispitanika ispitano je u kvartovima Ljubljani (s Remizom), Voltino i Srednjaci (po 9% od ukupnog udjela ispitanika). Po 10 ispitanika ispitano je u kvartovima Ciglenica, Pongračevo i Rudeš (po 7,5% od ukupnog udjela ispitanika). 9 stanovnika ispitano je u Vrbanima (6,7%) dok je u Knežiji ispitano 8 stanovnika (6%). U Prečkom i Jarunu ispitano je po 6 stanovnika (po 4,4% od ukupnog udjela ispitanika). Po 5 stanovnika ispitano je u kvartovima Staglišće, Gajevo i Gredice (po 3,7% od ukupnog udjela ispitanika).

Od ukupnog broja ispitanika, veći udio (56%) čine žene, dok manji udio (44%) čine muškarci. Prema dobnoj strukturi najveći broj ispitanika pripada mlađoj dobnoj skupini od 18-29 godina (47,8%), zatim slijedi dobna skupina od 40-49 godina koja zauzima petinu ispitanika (20,1%), od 30-39 godina (16,4%), od 50-64 godine (14,2%), a najmanje ima starijih od 65 godina (1,5%). Prikaz po dobi i spolu možemo vidjeti u navedenoj tablici (Tab.1.).

Tab.1. Broj i udjel ispitanika prema dobi i spolu

	BROJ ISPITANIKA	UDJEL (%)
SPOL	134	100
Muški	59	44
Ženski	76	56
DOB	134	100
18-29	64	47,8
30-39	22	16,4
40-49	27	20,1
50-64	19	14,2
65+	2	1,5

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

Struktura anketiranih prema završenoj stručnoj spremi iskazuje na veliki udio ispitanika s diplomskim studijem (43,3 %). Po udjelu zatim slijede ispitanici sa završenim preddiplomskim studijem (29,9%) te sa srednjom školom (24,6%). Najmanji udio čine ispitanici s doktorskim studijem (2,2%).

Struktura anketiranih prema sektoru djelatnosti iskazuje na veliki udio ispitanika studenata (35,1%) , nakon njih slijede ispitanici zaposleni u obrazovanju, znanosti, javnoj upravi i umjetnosti (20,9%), ispitanici zaposleni u uslužnim djelatnostima (17,2%), ispitanici zaposleni u industriji, opskrbi i građevinarstvu (11,9%) te umirovljenici i nezaposleni (svaki po 1,5%). Ispitanici zaposleni u ostalim djelatnostima čine 11,9%.

Tab.2. Broj i udjel ispitanika prema stručnoj spremi i sektoru djelatnosti

	BROJ ISPITANIKA	UDJEL (%)
STRUČNA SPREMA	134	100
Srednja škola	33	24,6
Preddiplomski studij	40	29,9
Diplomski studij	58	43,3
Doktorski studij	3	2,2
SEKTOR DJELATNOSTI	134	100
Industrija, opskrba i građevinarstvo	16	11,9

Uslužne djelatnosti	23	17,2
Obrazovanje, znanost, javna uprava i umjetnost	28	20,9
Umirovljenik/ca	2	1,5
Student/ica	47	35,1
Nezaposlen/a	2	1,5
Ostalo	16	11,9

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

Podaci dobiveni istraživanjem obrađuju se primjenom deskriptivne statistike, a rezultati istraživanja prikazani su u obliku postotaka i aritmetičkih sredina. Za potrebe unosa i obrade podataka koristili su se programski alati Microsoft Office Excel i Google obrazac. Podaci sakupljeni iz provedenih anketnih upitnika kroz Google obrazac analizirani su putem programskog alata Microsoft Office Excel.

Osim podataka koji su prikupljeni terenskim istraživanjem, korišten je i Popis stanovništva 2001. i 2011. godine za Grad Zagreb na razini mjesnih odbora i gradskih četvrti, te Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, Državnog zavoda za statistiku. Za potrebe objektivne analize korišteni su prostorni podaci u geografskom informacijskom sustavu dobiveni od Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada te skinuti sa stranice „Copernicus – Land Monitoring“. Prikupljeni podaci prikazani su odgovarajućim grafičkim i kartografskim prikazima, a za vizualizaciju podataka korišten je ArcGIS 10.3.1.

1.4. Prostor istraživanja

Prostorni okvir istraživanja su gradske četvrti Trešnjevka sjever i Trešnjevka – jug u gradu Zagrebu. Formalni administrativno – teritorijalni ustroj Grada Zagreba čini ukupno 17 gradskih četvrti i 218 mjesnih odbora. Gradska četvrt Trešnjevka – sjever sastoji se od 10 mjesnih odbora (Rudeš, Stara Trešnjevka, „Dr. Ante Starčević“, „S.S. Kranjčević“, Pongračevo, Ciglenica, „Nikola Tesla“, „Samoborček“, Ljubljaničica i „Antun Mihanović“). Gradska četvrt Trešnjevka – jug sastoji se od 6 mjesnih odbora (Prečko, Jarun, Horvati – Srednjaci, Knežija, Vrbani, Gajevo).

Gradska četvrt Trešnjevka – sjever nalazi se na zapadnom dijelu grada Zagreba te je pretežito ravničarska četvrt. „Granica gradske četvrti kreće od tromeđe gradskih četvrti Trešnjevka –

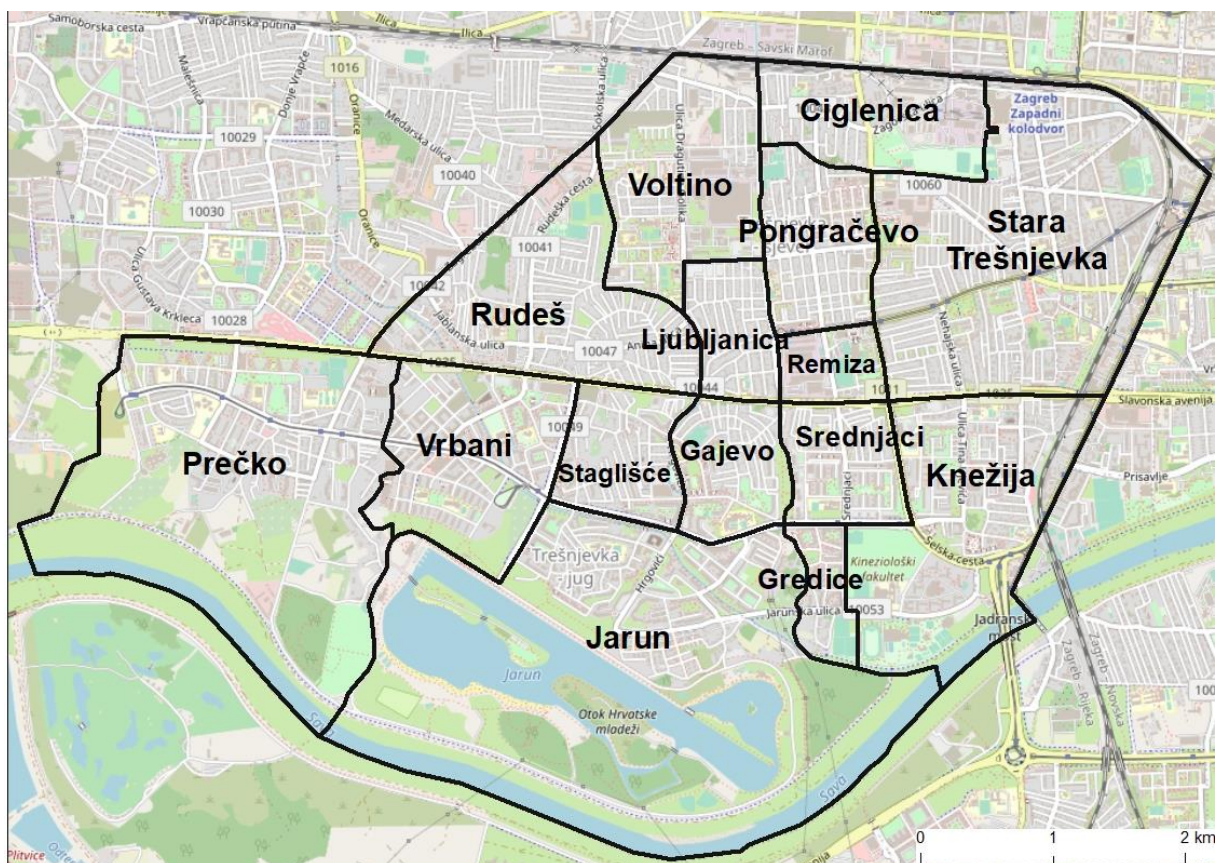
sjever, Čnomerec i Stenjevec, koja se nalazi na raskrižju Ulice kralja Tomislava i Zagrebačke ceste u smjeru jugozapada istočnom stranom Zagrebačke ceste sve do raskrižja sa Zagrebačkom avenijom i Petrovaradinskom ulicom u tromeđi gradskih četvrti Trešnjevka - sjever, Trešnjevka – jug i Stenjevec. Skreće prema istoku južnom stranom Zagrebačke avenije, presijeca potok Vrapčak te dolazi na granicu k.o. Vrapče – k.o. Rudeš po kojoj presijeca Zagrebačku aveniju i nastavlja njezinom sjevernom stranom u smjeru istoka, napuštajući granicu k.o. Vrapče – k.o. Rudeš. Dolazi do Savske ceste koju kod objekta Savska cesta 108 okomito presijeca. Nastavlja njezinom istočnom stranom prema sjeveru do raskrižja s Ulicom Đure Crnatka (Crnatkova). Dalje ide na sjeverozapad, presijeca Savsku cestu i nastavlja južnom stranom Jukićeve ulice, zatim Ulicom Vatroslava Jagića (Jagićeva) i dolazi na sjevernu stranu željezničke pruge Zagreb – Ljubljana koju prati prema zapadu do Zagrebačke ceste. Skreće prema jugozapadu istočnom stranom Zagrebačke ceste sve do raskrižja s Ulicom kralja Tomislava, odnosno u tromeđi gradskih četvrti Trešnjevka – sjever, Čnomerec i Stenjevec.“ (Službeni glasnik grada Zagreba br. 7/2009.)

Gradska četvrt Trešnjevka – jug smještena je na jugozapadnom dijelu Zagreba te se nalazi na aluvijalnoj terasi rijeke Save. Područjem četvrti teku tri podsljemenska potoka (Čnomerec, Kustošak i Vrapčak) koji se ulijevaju u rijeku Savu. „Granica gradske četvrti Trešnjevka – jug kreće od tromeđe gradskih četvrti Novi Zagreb – zapad, Trešnjevka – jug i Stenjevec, ujedno i tromeđe k.o. Blato – k.o. Stenjevec – k.o. Vrapče na južnoj obali rijeke Save prema sjeveru prateći granicu k.o. Vrapče – k.o. Stenjevec, prolazi istočnom stranom ulice Svilkovići odvojak, zatim skreće prema sjeveru zapadnom stranom ulice Svilkovići. Dolazi na sjevernu stranu Zagrebačke avenije, ujedno i granicu k.o. Vrapče – k.o. Stenjevec, skreće na istok i prateći je dolazi na južnu stranu Zagrebačke avenije kojom nastavlja prema istoku. Presijeca potok Vrapčak te dolazi na granicu k.o. Vrapče – k.o. Rudeš po kojoj presijeca Zagrebačku aveniju i nastavlja njezinom sjevernom stranom u smjeru istoka napuštajući granicu k.o. Vrapče – k.o. Rudeš. Dolazi do Savske ceste koju kod objekta Savska cesta 108 okomito presijeca. Granica dalje prati istočnu stranu Savske ceste prema jugu te Savskim mostom dolazi do južne obale rijeke Save prema jugozapadu do tromeđe gradskih četvrti Novi Zagreb – zapad, Trešnjevka – jug i Stenjevec.“ (Službeni glasnik grada Zagreba br. 7/2009.)

Međutim, u radu će se koristiti neformalna podjela četvrti na kvartove/naselja zbog uvriježenog poimanja granica kvartova lokalnog stanovništva (osim u socijalno – prostornoj strukturi zbog nepostojanja podataka na razini kvartova/naselja).

Na prostoru Trešnjevke nalaze se 14 kvartova te okretište tramvaja – Remiza. Na području gradske četvrti Trešnjevka – sjever nalaze se kvartovi: Stara Trešnjevka, Ciglenica, Pongračevo,

Ljubljanica, Remiza, Voltino i Rudeš; a na području gradske četvrti Trešnjevka – jug kvartovi: Knežija, Gredice, Srednjaci, Gajevo, Staglišće, Jarun, Vrbani i Prečko. Ako se usporede granice kvartova i granice mjesnih odbora može se vidjeti kako se zapravo podudaraju izuzev kvarta Stara Trešnjevka koja se sastoji od pet mjesnih odbora („Samoborček“, „S.S. Kranjčević“, „Nikola Tesla“, „Antun Mihanović“ i Stara Trešnjevka). Također granice su malo izmijenjene između Ciglenice i Pongračeva te se prostor Remize pripojio mjesnom odboru Pongračevo. Ako se usporede granice mjesnih odbora s granicama kvartova na prostoru gradske četvrti Trešnjevka – jug može se vidjeti kako se uvelike razlikuju granice mjesnih odbora u odnosu na kvartove. Od osam kvartova nastalo je šest mjesnih odbora. Staglišće se pripojilo mjesnom odboru Jarun, a Gredice mjesnom odboru Horvati – Srednjaci kojem je još pripojen dio kvarta Knežije.

Sl.1.: Kvartovi/naselja Trešnjevke

Izvor: Open street map, 2020.

1.5. Pregled dosadašnjih istraživanja

Pregledom domaće geografske literature o prostornom razvoju Trešnjevke došlo se do zaključka da se o toj temi nije puno pisalo, ali u Hrvatskoj je napisano više radova o prostornoj strukturi različitih hrvatskih gradova. O temi koja je usko povezana s prostornim razvojem. U završnim i diplomskim radovima istražena je prostorna struktura Sesveta (Kos, 2012), Črnomerca (Martijašec, 2014) i Trešnjevke (Furjan, 2018). Osim toga, istražena je i transformacija prostorne strukture Peščenice (Begić, 2011), Trnja (Benaković, 2012) i Donjeg grada (Markušić, 2013). Od drugih gradova istražena je prostorna struktura Karlovca (Smukavić, 2012), Bjelovara (Markešić, 2012), Crikvenice (Bjelić, 2011), Čakovca (Švec, 2011), Krapine (Sviben, 2019), Požege (Nikolaš, 2008), Velike Gorice (Gašparac, 2012), Vukovara (Pašalić, 2011) i Zadra (Krstić, 2014).

Prostornim razvojem, u svojim završnim i diplomskim radovima, bavili su se: Matošević, I. (Prostorni razvoj Dublina, 2011.), Krpanić, M. (Prostorni razvoj Dugog Sela, 2010.), Jurak, M. (Prostorni razvoj Dohe, 2017.), Urvan, T. (Prostorni razvoj grada Zagreba nakon 1850. godine, 2008.), Kranjec, L. (Prostorni razvoj zagrebačke Dubrave, 2015.)

Funkcionalno – prostornom strukturom Zagreba bavio se geograf Milan Vresk (1986). On je već tada primijetio trend pada stanovništva centa grada u korist rubnih općina. Tadašnja Općina Centar imala je najveći pad stanovništva, ali je istovremeno bila i općina s najvećim brojem zaposlenih i najvećim udjelom dnevnih imigranata. Rubne općine Dubrava, Novi Zagreb i Susedgrad su postale težište koncentracije stanovništva.

Proučavanjem socijalno – prostorne strukture s naglaskom na Zagreb bavio se Prelogović (2004, 2009). U ranijem istraživanju (*The Socio-Spatial Structure of a City: the Example of Zagreb*) istaknuo je kako s godinama raste razina obrazovanja, što je obrazac koji je prisutan i u drugim postsocijalističkim gradovima. Također, dolazi i do porasta razlike u visini plaće ovisno o kvalifikacijama. Zaključuje kako se socio – ekonomski status stanovništva smanjuje kako se udaljava od centra (Prelogović, 2004). U kasnijem istraživanju (*Primjena faktorske analize u istraživanju socio – prostorne strukture grada: primjer Zagreba*) Prelogović upotrebljava faktorsku analizu u istraživanju socio – prostorne strukture. U tom istraživanju dolazi do sličnih zaključaka o smanjenju kvalitete socio – ekonomskog statusa od središta prema rubnim dijelovima grada što je vidljivo i u nekim drugim post – socijalističkim gradovima (Prelogović, 2009).

Za teorijski okvir rada bitan je elaborat „Urbanistička studija preobrazbe središnjeg dijela Trešnjevke“ autora Tihomira Jukića iz 1998. godine. U njemu donosi povijesno – urbanistički

razvoj Trešnjevke, analizira dosadašnje planske dokumentacije, analizira prostorno – morfološke čimbenike naselja, prikazuje strukturalno – sadržajnu preobrazbu područja te valorizaciju prostora i građevne strukture. Na kraju elaborata daje smjernice i propozicije za izradu urbanističkog plana uređenja ili detaljnih planova središnjeg područja Trešnjevke.

Prostorom Trešnjevke, u svojim diplomskim radovima, bavili su se Možnik, D., Petran Baloković, M. i Skuliber, K.

Možnik, D. (2013) u svojem diplomskom radu „Prostorni raspored osnovnih škola na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka - jug“ donosi geografski pregled Trešnjevke, njeno administrativno uređenje, granice, demografsku i ekonomsku strukturu, te glavne crte njenog razvoja. Rad prikazuje razvoj osnovnoškolskog sustava na području Trešnjevke i trenutno stanje u sustavu, broj škola, njihov kapacitet i organizaciju nastave, raspored upisnih područja, broj i trendove kretanja učenika, te pregled izgrađene i planirane infrastrukture. U glavnom dijelu rada iznijeti su rezultati anketnog istraživanja. Na temelju tih rezultata prikazani su prostorni raspored učenika upisanih u određenu obrazovnu instituciju, i određeni su faktori koji utječu na raspored učenika i roditeljski odabir škole. Utvrđeno je da je raspored osnovnih škola na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug zadovoljavajući te je prikazano koji dijelovi Trešnjevke gravitiraju određenoj osnovnoj školi. Također se pokazalo da je blizina glavni čimbenik u odabiru osnovne škole.

Petran Baloković, M. (2014) u svojem diplomskom radu „Usporedba zelenih površina gradskih četvrti Trešnjevka – sjever, Trešnjevka – jug i Novi Zagreb - istok“ prikazuje količinu i važnost zelenih površina za Zagreb. Odabrao je Trešnjevku i Novi Zagreb – istok zbog njihove blizine i povezanosti sa središtem grada, zbog čega čine neizostavni dio urbaniziranog i izgrađenog Grada Zagreba, a sami imaju prostrane zelene površine. Rezultati rada pokazuju kako gradske četvrti Trešnjevka – jug i Novi Zagreb – istok imaju više zelenih površina od gradske četvrti Trešnjevka – sjever koja zbog prevelike izgrađenosti nema dovoljno zelenih površina.

Skuliber, K. (2018) u svojem diplomskom radu „Korištenje javnih površina i prostorne prakse šetača pasa: primjer zagrebačke Trešnjevke“ analizira javne površine koje koriste šetači pasa prilikom šetnje, a naglasak stavlja na područje zagrebačke Trešnjevke koje se ističe kao područje sa značajnim brojem parkova za pse. Njezinim istraživanjem utvrđeno je kako neke četvrti na Trešnjevci nemaju park za pse te kako je između postojećih parkova za pse velika prostorna udaljenost.

Za istraživanje o kvaliteti života, posebno je bitna doktorska disertacija Slavuj, L. (2011.) „Kvaliteta života u urbanom okolišu – primjer Grada Rijeke“ u kojem autorica analizira prostornu distribuciju i značajke subjektivnog iskustva kvalitete života u odabranim

susjedstvima Grada Rijeke. U teorijskom dijelu raspravlja se o problematici definiranja koncepta te o pristupima u istraživanju koncepta kvalitete života. U analizi su korišteni objektivni indikatori za područje Grada Rijeke koji su poslužili za shvaćanje specifičnih obilježja Grada neovisno o osobnim procjenama, i subjektivni indikatori za odabrana susjedstva, koji su pokazali razinu zadovoljstva ispitanika odabranim domenama. Ukupno je ispitano 365 ljudi te se ustanovilo kako postoje značajne razlike u zadovoljstvu domenama života među ispitanicima u odabranim susjedstvima. Na kraju, rezultati istraživanja mogu poslužiti kao dobar primjer u definiranju i donošenju odluka u urbanom planiranju u većim ili manjim prostornim jedinicama.

2. HISTORIJSKOGEOGRAFSKI RAZVOJ TREŠNJEVKE

2.1. Razvoj do sredine 19. stoljeća

Analizom starih karata i literature prikazat će se kako se prostor Trešnjevke formirao od prvih sela i zaseoka do današnjeg stanja. Prostor Trešnjevke naseljen je od prethistorijskog doba, o čemu svjedoče tri kamene sjekire pronađene na Rudešu i Jarunu. Također pronađeni su i kameni grobovi indoeuropskog naroda u Horvatima koji potječu iz razdoblja od 1100. do 1000. godine prije nove ere (Zdunić, 1982). U antičko vrijeme prostor Trešnjevke bio je dio rimskog naselja Andautonia.

Prema podacima iz 1615. godine Ljubljana je imala jedanaest kmetskih selišta. Selo Ljubljana, za razliku od Horvata, se smanjivalo te je sredinom 19. stoljeća imalo samo sedamnaest stanovnika u tri kuće (Jukić, 1998 prema Dobronić, 1992).

Na području današnje Trešnjevke postojala su još neka manja sela čiju točnu lokaciju je teško odrediti zbog nedostatka podataka o njima, pisani tragovi su oskudni te nema nikakvih materijalnih tragova čak ni u vidu toponima. Selo Govenka bilo je smješteno negdje južno od Ljubljane dok su sela Ilijašići i Bankovići bili smješteni sjeverno od Horvata. Prema zapisima iz 1615. godine u Govenki su bila smještena tri kmetska selišta, u Ilijašićima šest dok je u Bankovićima bilo sedam kmetskih selišta (Jukić, 1998 prema Dobronić, 1992).

Prvi zapis imena Trešnjevke zapisan je na Kneidingerovu planu (nazvanog po Leopoldu Kneidingeru) gradske općine iz 1766. godine (ZGportal, 2016). Kneidinger je tako nazvao pašnjak na kojem su rasle divlje trešnje te je zapravo dao ime današnjoj gradskoj četvrti. Na karti „Grad Zagreb s najbližom okolicom na sastavu četiriju sekcija Prve zemaljske Jozefinske izmjere 1783./84.” može se vidjeti da je prostor današnje Trešnjevke bio nenaseljen sa svega par sela. Prve nakupine kuća (sela) prema zapadu van samog grada nalazile su se na prostoru između Savske ulice i potoka Črnomerca. To su bila sela: D. Hervathi, D. Illassich, D. Bankovichi, a zapadno od potoka Črnomerca sela D. Lublenicza, D. Jarun, D. Prechko, Skornyaki i Rudess. Postoji samo nekoliko puteva koji spajaju ta sela međusobno s okolnim cestama te su vidljive preteče današnjih ulica: Savske, Selske i Zagrebačke.

2.2. Razvoj do 1918. godine

Aktom ujedinjena 7.9. 1850. godine u jedinstvenu zagrebačku općinu (Kaptol, Gradec, Nova ves i Vlaška ulica s pripadajućim selima (Trnje i Horvati, Ljubljanića i Predgrad Sava), prostor Trešnjevke do potoka Črnomerec ušao je u područje jedinstvenog Grada Zagreba.

Karta Zagreba i okolice „Agram und Umgebung” iz 1853/54. godine prikazuje prvo gradsko podgrađe (Sava Vorstadt) koje se smjestilo uz današnju Savsku ulicu. Sredinom područja Trešnjevke označene su livade (Wiesen Črešnjevke i Wiesen Berek) te se očitavaju preteče današnjih ulica Selske, Nove ceste i Tratinske. Na sjevernom rubnom području označeni su položaj barutane (Pulverthurm) i prostor za vojsku (Exerzierplatz). Prostor Trešnjevke još uvijek je bio daleko od grada i zbog slabe prometne povezanosti nije doživio značajniji razvoj.

„Nova numeracija kuća sl. i kr. grada Zagreba” iz 1878. godine daje nam uvid u karakter tadašnje zagrebačke periferije. Posebno se ističe „Predgrad Sava” koji je imao posebno mjesto u toj periferiji jer se radi o „predgradu” dok su Ljubljanića, Horvati, Trnje i Borongaj bili samo sela. Formirao se u donjem dijelu današnje Savske ulice, između današnje Avenije Vukovar i mosta na Savi. Danas se još uvijek na tom prostoru održalo nekoliko starih, trošnih kuća koje su građene na znatno nižoj razini od današnje Savske ulice. Sredinom 19. stoljeća „Predgrad Sava” imao je svoju numeraciju kuća. Tamo su se nastanili savski splavari i trgovci drvom koji su u blizini vode uz cestu podizali skladišta i svoje stanove. Većinom su to bili doseljenici iz Slovenije radničkog porijekla. Prvobitne kuće bile su drvene, ali se nisu održale do danas.

Zapadnije od Savske ceste nalazilo se selo Horvati koje su naselili Hrvati koji su živjeli južno od Kupe i koji su pred najezdom Turaka bježali prema Slavoniji. Njih su ostali stanovnici nazivali „Horvati” i tako je selo i dobilo ime koje se danas zadržalo samo u toponimu Horvaćanske ceste. Sredinom 19. stoljeća selo je imalo 30 kuća s 240 stanovnika (Jukić, 1998 prema Dobronić, 1992). Od stare seoske arhitekture u izvornom obliku danas nije ostalo ništa sačuvanog, uglavnom se ona nadograđivala što je vidljivo u današnjim Gredicama. Taj seoski karakter, iako su Horvati tada bili u gradskom području, vidljiv je u nazivu Selske ceste koja je ime dobila 1878. godine, a povezivala je Ilicu s Horvatima.

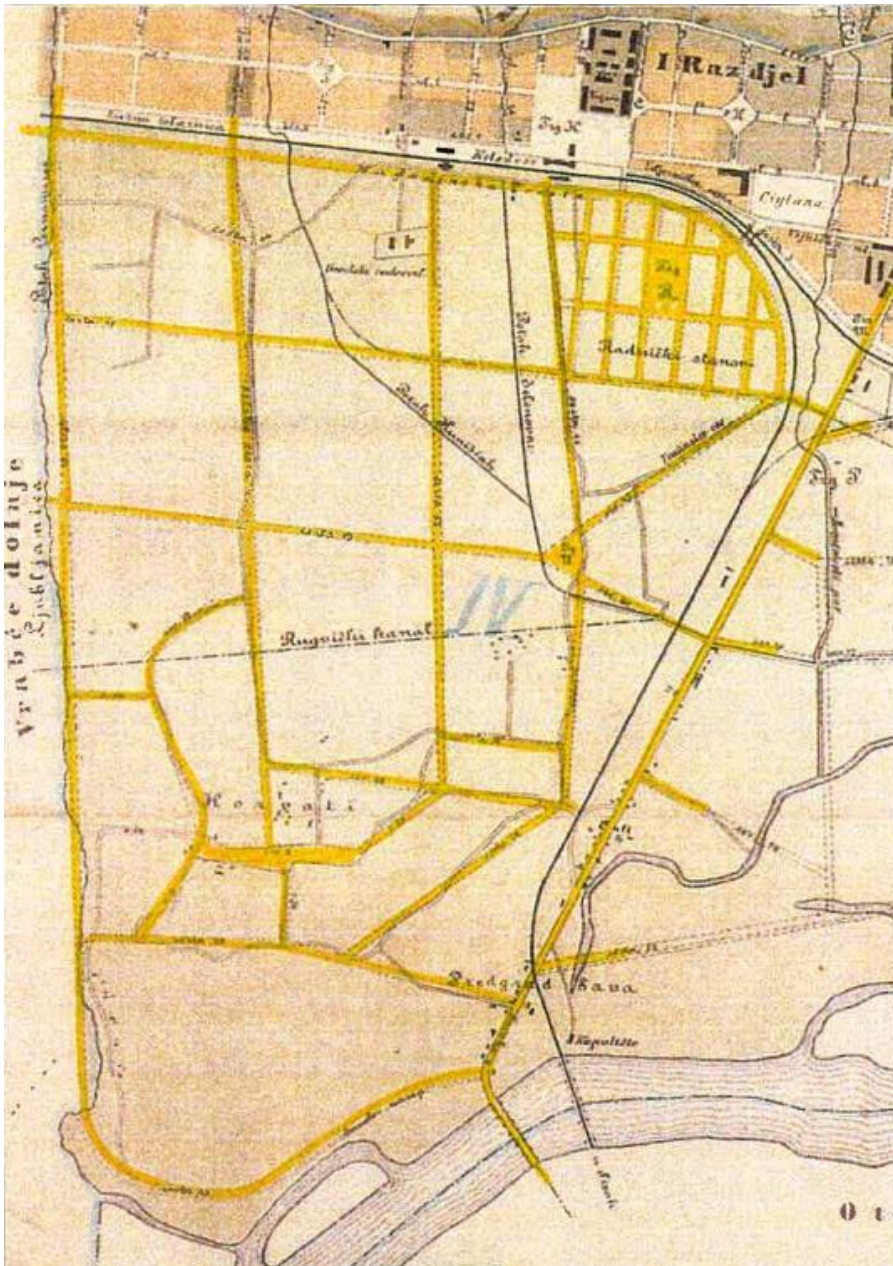
Najutjecajniji događaj u ovom razdoblju bilo je priključivanje Zagreba na europsku željezničku mrežu. 1862. godine ostvarena je veza od Zidanog mosta preko kolodvora južnih željeznica do Siska, tri godine kasnije izgrađena je pruga Zagreb – Karlovac, a 1873. godine pruga je produžena do Rijeke. 1880. godine ostvarena je veza s Mađarskom. Izgradnja željeznice imala je veliku ulogu u daljnjem razvoju Zagreba, a samim time i u razvoju Trešnjevke. Željeznica je svojim nasipom odijelila veliki dio nekada plavnog područja, a sada potencijalno područja za

daljnje širenje grada prema jugu. Nakon 1870. godine Zagreb postaje žarište gospodarskog razvitka te prestaje biti samo lokalno obrtničko-trgovačko središte. Veliki potres 1880. godine utjecao je na ubrzanu izgradnju grada potaknutu 16-godišnjim oprostom od poreza na novogradnju. Upravo se ta 1880. godina uzima kao godina početka izgradnje modernog Zagreba. U narednih dvadeset godina nastao je „novi grad”, broj stanovnika se udvostručio, izgrađeni su novi koridori ulica i trgova te se grad oblikuje u stilu europskog graditeljstva.

Tako brzi rast grada doveo je i do niza komunalnih problema poput izgradnje gradskog vodovoda, gradske kanalizacije, plinare, elektrane, proširenja mreže gradskog tramvaja. U tom periodu podiže se i niz industrijskih postrojenja jer planom nisu postojali prostori predviđeni za to. Tvornice se podižu uglavnom u pojasu uz željeznicu. Na sjeveru Trešnjevke u kontaktnoj zoni uz željeznicu nastali su „Tvornica duhana” (Plochberger), „Franck” (Waidmann) 1893. godine i „Pivovara” (Waidmann) 1894. godine dok je na samom području Trešnjevke nastala tvornica svile „Bubara” (Hönigsberg i Deutch). Na istočnom dijelu Trešnjevke uz Savsku cestu 1878. godine nastala je „Heinzelova paropila”, dok je 1873. godine unutar radničkog naselja Predgrad Sava nastala Tvornica šibica Pulsera i Mosesa. Preteča današnjeg odlagališta otpada bilo je smješteno južno od današnjeg Zapadnog kolodvora u Magazinskoj ulici. Na području Trešnjevke bio je smješten i Gradski vodovod.

Druga regulatorna osnova Zagreba iz 1887/9. godine dovršila je i nadopunila ono što je prva regulatorna osnova iz 1865. godine započela. Drugom regulatornom osnovom prvi puta je bilo obuhvaćeno i područje Trešnjevke. Predložena prometna mreža za prostor Trešnjevke temelji se, uglavnom, na pravilnoj ortogonalnoj stabilnoj mreži, no s međusobnim diskontinuitetom (pojas uz Savsku cestu). Osnovna prometna mreža Trešnjevke određena je ovom mrežom ulica: Magazinska cesta, cesta 47 (Kranjčevićeva ulica), Tratinska cesta, cesta 44 (Nova cesta), trg na uglu Tratinske i današnje Ulice grada Vukovara, Selska cesta i Fallerovo šetalište.

Novom prometnom mrežom u gradsko područje uključeno je i selo Horvati (Jukić, 1998 prema Dobronić, 1983). Ovom regulatornom osnovom na području Trešnjevke planirana su tri nova trga: trg „R” – pravokutni trg unutar planiranog radničkog naselja, „trg U” – trokutasti trg kod današnje trešnjevačke tržnice i longitudinalni „trg S” u središtu tadašnjeg naselja Horvati. Problem kod ove osnove, a i kod prethodne, je bio u tome što nisu točno određene zone za rad i industriju. Od istaknutih zona spominje se zona za „Radničke stanove” smještena južno od željezničke pruge omeđena današnjim ulicama Kranjčevićevom i Novom cestom. Iako su postojale lokacije u gradu koje bi bile jeftinije i komunalno opremljene, gradska upravo inzistira na ovoj lokaciji na Trešnjevci.

Sl.2.: Prostor središnjeg dijela Tršćanke iz Druge regulatorne osnove (1887/78.)

Izvor: Jukić, 1998.

Jedan od razloga je bio sigurno i taj što bi tako prugom izolirano radničko naselje tadašnja vlast lako mogla kontrolirati i brzo spriječiti eventualne radničke nemire (Jukić, 1998).

Krajem 19. stoljeća u Gradu Zagrebu dolazi do izgradnje Glavnog kolodvora 1892. godine, a godinu prije do ostvarivanja prve tramvajske veze Savske ulice sa središtem Zagreba. 1910. godine dolazi do pojave električnog tramvaja (Njegač, 2015).

2.3. Međuratno razdoblje

Kraj 19. i početak 20. stoljeća obilježio je nagli razvoj industrije koji je svojom neplanskom, agresivnom izgradnjom uzrokovao devastaciju čitavog gradskog područja i tako onemogućio pravilan planski urbani razvoj. Posljedice takvog razvoja vidljive su i danas jer dolazi do problema oko revitalizacije i rekonstrukcije prostora, pogotovo uz željezničku prugu. Prostor grada između željezničke pruge i rijeke Save bio je većim dijelom neizgrađen. Razlog tome bila je željeznička pruga koja je činila barijeru za daljnje širenje grada, nepostojanje osnovne infrastrukture kao što je kanalizacija te nesigurnost zbog moguće poplave rijeke Save. Na području današnje Trešnjevke postojali su još slobodni prostori tada nazvani „livade Črešnjevke”, a naselja Ljubljanka i Horvati bili su odvojeni poljoprivrednim zemljištem od grada. Zbog velikih poplava rijeke Save, 1895. godine započela je sustavna regulacija Save koja je prekinuta 1914. godine uslijed početka Prvog svjetskog rata. Nasipi su ostali nedovršeni tako da se poplave ponavljaju 20-ih godina 20. stoljeća.

Administrativno gradsko područje početkom 20. stoljeća uvelike se povećava i širi prema istoku, dok je zapad zaostao u širenju te je granica i dalje potok Črnomerec. Ta granica ostala je ista gotovo sto godina (1850.-1945.).

Nakon Prvog svjetskog rata u Zagrebu počinje razdoblje velikog i brzog razvoja popraćenog ogromnom stambenom izgradnjom, a s time još više napravljenih pogrešaka koje su nastale tom brzom izgradnjom:

- novoizgrađeni stanovi bili su najčešće mali i komunalno neopremljeni,
- velikim postotku (oko 74%) su izgrađene prizemnice što je uvelike promijenilo strukturu i sliku grada,
- veliki broj nove izgradnje čini „bespravna izgradnja” (na Trešnjevci oko 60%),
- komunalna oprema nije pratila samu izgradnju,
- veliki broj kuća i stanova nema osnovne instalacije (kanalizaciju, struju ili vodu),
- izgradnju prati stihijsko širenje na kvalitetna gradska područja što je onemogućilo prirodan rast grada od središta prema periferiji (Jukić, 1998 prema Timet, 1961).

Kako je cijena zemljišta sjevernog dijela grada bila veća od južnog dijela, najveći dio stambene izgradnje bio je usmjeren na površine u međuprostoru između željezničke pruge i Save. 1923. godine dolazi do poplave te se Sava razlijeva sve do željezničke pruge. Niska vrijednost zemljišta i seoska tradicija uzrokovali su razvoj najsiromašnije gradske periferije na relaciji kontakta grada i Save. U izgradnji se nisu poštovali nikakvi dogovori i norme te se špekuliralo građevinskim zemljištem. Od 1920. do 1940. godine razvilo se novo gradsko podgrađe koje je

po površini bilo veće od samog grada. U to gradsko podgrađe uklopili su se Horvati i Predgrad Sava. Tada su u vrlo kratkom roku izgrađena područja Trešnjevke, Trnja, Kanala i Pešćenice što je sprječavalo razvoj grada prema Savi. 1931. godine u novoizgrađenim prostorima živjelo je gotovo isto stanovnika koliko i u središnjem dijelu grada (preko 50 000, a na prostoru Trešnjevke novih 11 500 stanovnika) (Jukić, 1998 prema Timet, 1961).

Između dva svjetska rata u Gradu Zagrebu dolazi do prostornog širenja: na brežuljcima Medvednice dolazi do izgradnje rezidencija, oko Zvonimirove ulice dolazi do izgradnje moderne četvrti s pravilnom mrežom ulica, a južno od željezničke pruge siromašne stambene radničke četvrti divlje izgradnje kao što su Trešnjevka, Trnje i Pešćenica (Njegač, 2015). U tom se periodu prostor Trešnjevke ubrzano izgrađuje. Prostori uz željezničku prugu prepušten je industrijskim pogonima što uzrokuje smetnju širenju grada prema jugu. Gradska općina željela je potaknuti i unaprijediti industriju i obrt te je tako utjecala na smještaj industrije. Prodavala je građevinska zemljišta ispod tržišne vrijednosti zainteresiranima za osnivanje industrije (Jukić, 1998 prema Kolar-Dimitrijević, 1973). Osnivanjem i razvojem industrije dolazi do potrebe sve veće radne snage koja se naseljava u tom području u blizini industrijskih pogona (južno od pruge). Oni su tada samostalno (bez pomoći tadašnjeg društva) rješavali svoje stambeno pitanje te podizali manje kuće (prizemnice i iznimno katnice). Te kuće nisu imale građevinsku dozvolu, bile su sagrađene na neregularnim parcelama, bez parcelacijskog plana. Kako te lokacije nisu bile gruntovno sređene, za njih se nije mogao tražiti kredit. To je jedan od razloga zašto su te kuće bile loše građene. Kazna za divlju izgradnju bila je čak šest puta niža od cijene uredno dobivene dokumentacije za gradnju što je dodatno poticalo nelegalnu izgradnju. U oba slučaja kuće su ostale izgrađene te s vremenom i legalizirane. Zbog toga, po pitanju prostornog planiranja, nisu postojali nositelji kontinuiteta prostora niti je ostvaren logičan rast grada te su dobiveni bezlični i nedefinirani prostori koji ni dan danas nisu sanirani (Jukić, 1998 prema Premerl, 1970). Izgradnja u prostorima južno od pruge bila je kaotična i divlja, jednom riječju – neplanska, što je uzrokovalo da to područje dugo vremena nije imalo riješeno pitanje vode i kanalizacije. Na transformaciju područja južno od pruge utjecale su gradska štedionica i kreditna politika. Pozitivan utjecaj očitovao se u vidu organizacije izgradnje za svoje namještenike od strane same banke, kreditiranje izgradnje cijelih novih naselja (Pongračevo 1927. godine), vlastita gradnja (male stambene kuće za namještenike tramvaja). Banka je utjecala na snižavanje cijena građevinskog zemljišta jer je ulagala u otkup velikih kompleksa zemljišta koja je bez velike zarade ustupala za izgradnju uz dugoročne kredite. Negativni utjecaj kreditne politike u konačnici se pokazao velikim površinama zauzetim izrazito nekvalitetnom izgradnjom. Krediti za izgradnju dodjeljivali su se u slučaju čistih imovinsko-pravnih odnosa i

uredne projektne dokumentacije. Pošto veći dio stanovništva nije zadovoljavao te uvjete, nicala je nekontrolirana substandardna izgradnja. Gradonačelnik grada Zagreba tada je bio Vjekoslav Heinzl čija je aktivnost bila usmjerena na izgradnju grada iznad pruge gdje je živjelo bogato stanovništvo, dok je ono što se zbivalo ispod pruge (prostor Trešnjevke i Trnja) zanemarivao. Smatrao je to jednom privremenom epizodom u razvoju grada.

1919. godine osnovan je Odbor za izgradnju malih kuća u Zagrebu. Započeo je sa izgradnjom 68 malih stanova na području Selske ceste. To je bilo premalo za tadašnji intenzivan rast pa se donosi odluka o izgradnji još 120 stanova na uglu Selske i Magazinske ulice. Najviše se gradilo između 1925. i 1927. godine, a 4 godine kasnije ponestalo je planiranih sredstava za male stanove. Stanovi koji su bili građeni imali su malu kvadraturu te su bili znatno lošije građeni od onih iznad pruge. Kasnije općina uspijeva povući sredstva od Ministarstva socijalne politike, ali se ta sredstva usmjeravaju u izgradnju škola i tržnica. Kako bi riješili problem stanovanja, grad potiče privatne izgradnje davanjem olakšica ulagačima ako izgradnju dovrše do određenog roka. Uz to, općina je tada davala jeftina zemljišta za gradnju, oslobađajući novogradnje od gradskih davanja kroz idućih deset godina. Svi ti poticaji urodili su plodom, odnosno povećanom izgradnjom. Na području Trešnjevke podižu se gradske kuće u Meršićevoj ulici (1925.-1926.), provizorni stanovi na Selskoj cesti (1927.-1928.), naselje Istrana i invalida na Selskoj cesti (1930.) te planski podignuto naselje Prve hrvatske štedionice (1934.) koje je bilo financirano iz drugih izvora.

Što se tiče karaktera tih naselja možemo istaknuti da su naselja s višestambenim kućama (hofovima) ili kućama „kasarnskog oblika” većinom bila smještena na skupljem zemljištu bliže donjogradskoj jezgri uz željezničku prugu (gradske kuće na Cigłani te gradske kuće u Meršićevoj ulici), a prizemne barake „vagonskog tipa” na vanjskim, jeftinim terenima za gradnju (provizorni stanovi na Selskoj cesti te naselje Istrana i invalida) (Jukić, 1998 prema Radovčić, 1993). Za te tipove naselja i njihove lokacije karakteristična je pravilna homogena struktura izgradnje što podrazumijeva ritmičko ponavljanje istih ili sličnih tipoloških oblika. Na temelju parcelacije možemo izdvojiti dva osnovna načela organizacije prostora: izgradnja više kuća na zajedničkoj parceli (u Selskoj ulici) te izgradnju na zasebnim, identičnim parcelama (naselje Prve hrvatske štedionice).

Naselje Prve hrvatske štedionice na Trešnjevci nastaje kao odgovor na nekontroliranu izgradnju te je prvo planirano naselje na području Trešnjevke. Građeno je kao naselje s tipskim obiteljskim kućama u nizu, a posebna pažnja posvećena je upravo planiranju i pravilnoj orijentaciji sjever - jug. Cjelokupna izgradnja izvedena je prema planovima iz 1934. godine, dok je sama izvedba započela godinu kasnije te je nastavljena nakon Drugog svjetskog rata.

Izradom Generalnog regulacionog plana za Zagreb iz 1936. godine nastojalo se sanirati svu neplansku izgradnju koja je nastala dvadesetih i tridesetih godina na području južno od pruge. U nju je uvrštena i detaljna osnova za parcelaciju naselja Prve hrvatske štedionice u vidu parcijalne regulacije. Provedba ovog plana bila se spora i dolazilo je do komplikacija zato što gradska općina nije imala većinu potrebnog zemljišta nego je ono pripadalo velikim posjednicima, crkvi i privatnicima. „Prostor Trešnjevke karakterizira heterogena nepravilna struktura u kojoj dolazi do prekida u strukturi. Struktura tih dijelova grada direktno je proizašla iz uklapanja postojeće izgradnje u novo rješenje...” (Jukić, 1998.) Na Trešnjevci je tada planirana čitava mreža javnih sadržaja: devet osnovnih i građanskih škola, učiteljska škola, dvije srednje škole, „dječje sklonište”, tri „tržišta”, tri rimokatoličke crkve i jedna džamija, bolnica i još mnoštvo sadržaja. Uz to planirana je mreža parkova te sportski i komunalni sadržaji kao što su gradski vodovod i spremište tramvaja. Kako bi se bolje povezala sa sjeverom grada, u plan su uvrštena nova tri prodora – podvožnjaka ispod željezničke pruge (novo planiranom ulicom uz potok Črnomerec, produžetkom Nove ceste uz zapadni rub današnjeg Trga francuske republike te Selskom ulicom što se realiziralo tek 80-ih godina 20. stoljeća).

Razdoblje između dva svjetska rata bilo je najvažnije razdoblje u naseljavanju Trešnjevke. U tom se periodu prostor Trešnjevke nadopunjava stambenim i kulturnim sadržajima te se polagano uklapa u sustav grada te se počinje izdvajati kao zasebna četvrt. Na području Trešnjevke tada su nastali veliki poslovni kompleksi kao što su Ericsson, Siemens i Končar te mnogobrojne manje radionice. (Jukić, 1999.) Uz te velike poslovne komplekse dolazi do potrebe za jeftinom radnom snagom koja se naseljavala u njihovoj blizini te se nastavlja izgradnja niskih trošnih jednokatnica koje su građene bez dozvola i komunalnih priključaka. (Možnik, 2013.)

Tijekom Drugog svjetskog rata te u razdoblju nakon njega, izgradnja u Zagrebu stagnira. Izgradnja 40-ih godina 20. stoljeća svojim obujmom odgovara razdoblju dvije do tri godine prije rata, a zadovoljavala je samo petinu nastalih potreba za stanovima.

2.4. Razvoj nakon 1945. godine

Za razdoblje nakon Drugog svjetskog rata karakteristično je da su doseljenici, pod pritiskom gospodarskih čimbenika, stvorili prve prostranije prigradske zone u radijusu od oko pet kilometara. Istočna i zapadna periferija su se u to vrijeme razvijale (Dubrava na istoku te Kustošija, Vrapče, Stenjevec i Podsused na zapadu). Nakon Drugog svjetskog rata pokušava izbjeći sanaciju i rekonstrukciju uništenih dijelova (koji su se izgradili tijekom dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća) te poseže za novim neizgrađenim područjima u prekosavskoj ravnici. Tako se tvore novi „otoci” unutar divlje izgradnje probijanjem osnovnih prometnih pravaca između pruge i Save. Nova stambena izgradnja teško je mogla popraviti već narušeno stanje zbog neplanske izgradnje. „Trešnjevka nije niti strukturalno niti sadržajno transformirana do danas i proces se nastavlja. Kako su to najkvalitetniji prostori neposredno u kontaktnoj zoni središta grada, treba posebnu pažnju posvetiti tom procesu.” (Jukić, 1998.)

Zbog političkih i društveno-ekonomskih promjena koje je rat donio, došlo je do potrebe za izradom novog plana i tako nastaje Direktivna regulatorna osnova Zagreba iz 1953. godine. Na području Trešnjevke i u ostalim rubnim dijelovima Zagreba predviđen je mješoviti način izgradnje (sa stambenim blokovima i izgradnjom na samostalnim parcelama) (Jukić, 1998 prema Kolacio, 1962). Problem kod ovog plana bio je u tome što se postojeća izgrađena struktura nije sanirala nego se zapravo negirala novom izgradnjom. Veći dio središnjeg dijela Trešnjevke bio je označen oznakom „stanovanje – nova naselja i veće rekonstrukcije postojećih“, a neizgrađeni dijelovi imali su oznaku „predviđene zelene površine i površine za rekonstrukciju“. Promijenjena je i koncepcija željezničke pruge u Zagrebu. Pruga za teretni promet obilazi grad s juga, a postojeća pruga kroz grad se podiže na stupove. Planirana su i dva nova kolodvora koji postaju žarišta razvoja u istočnom i zapadnom dijelu grada. U zapadnom dijelu grada to je kolodvor u Kustošiji u blizini Zagrebačke ulice koji je organizacijski i prometno utjecao na Trešnjevku. Također, tada je planirana izgradnja novog koridora, odnosno današnja Ulica grada Vukovara (prvotno nazvana Moskovska avenija).

U Gradu Zagrebu, za to vrijeme, dolazi do izgradnje velikih stambenih naselja: Gajnice, Malešnica, Špansko, u Maksimiru Ravnice, na Peščenici Borongaj, Ferenčica i Volovčica, na Trnju Savica, u Dubravi Grana, Klaka i Retkovec. Na južnoj Trešnjevci nastaju Knežija (Horvati), Srednjaci, Jarun i Prečko. 1960-ih počinje proces decentralizacije industrije u gradsku okolicu (Njegač, 2015).

U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata ipak dolazi do velikih promjena. Tadašnja socijalistička vlast mijenja pristup prema Trešnjevci. Pažnja je usmjerena prema radničkim

slojevima te počinje dugotrajan proces transformacije divlje izgrađenog naselja u dostojnu gradsku četvrt. Najprije se grade kanalizacije i vodovod, postavlja se asfalt, a gradska vlast gradi stambene objekte i cijela naselja. (Možnik, 2013.) Proces transformacije dodatno će potaknuti velika poplava Save 1964. godine koja je uništila veliki broj trošnih kuća koje se zamjenjuju novom gradnjom. To se ponajviše odnosi na kvartove Knežija, Srednjaci i Jarun gdje se u kratkom vremenskom roku grade čitava naselja nebodera i stambenih blokova koja daju tim kvartovima današnji izgled. (Maroević, 1999.)

Generalnim urbanističkim planom grada Zagreba iz 1971. godine na području „Trešnjevke – centar“ planirano je desetak velikih deniveliranih križanja. Veliku ulogu u povezanosti sjevera i juga grada tada dobiva novo planirana Šarengradska ulica. Struktura određena GUP-om grada Zagreba iz 1971. godine proizašla je prvenstveno iz osnovne prometne mreže, a ne iz planiranja gradskog tkiva kako je trebala. „To je jedan od planova koji su u procesu transformacije bivših predgrađa više štetili nego što su pridonijeli i to ne toliko osnovama planiranja nego krivim polaznim pretpostavkama za provođenje te transformacije“ (Jukić, 1998.)

Generalnim urbanističkim planom grada Zagreba iz 1986. godine za područje „Trešnjevka – centar“ određuju se četiri kategorije intervencija. Prva kategorija intervencija za urbanistički pretežno dovršene urbanističke predjele (Naselje prve hrvatske štedionice i prostor između Ozaljske, Baštijanove i Okičke ulice te potoka Črnomerec) u smislu zaštite, održavanja, uređivanja i dogradnje pretežno dovršenih, posebno vrijednih prostora niske gradnje. Druga kategorija intervencija odnosi se na urbanistički pretežno nedovršene predjele koji čine najveći dio Trešnjevke, a odnose se na urbanu obnovu i afirmaciju. Treći dio odnosi se na namjenu površina i planiranje razvoja djelatnosti na području Trešnjevke.

Prema GUP-u za područje Trešnjevke predviđeno je šest namjena prostora:

1. mješovita namjena,
2. objekti javne namjene,
3. radne zone,
4. komunalni objekti i uređaji,
5. park – šume (parkovi),
6. površine za tjelesnu kulturu i rekreaciju.

Četvrta kategorija intervencija odnosi se na sve ostale potrebe kao što su posebni „potezi urbaniteta“ (izgradnja prizemlja na način da se koriste za lokale, gradnja međusobno povezanih objekata) što je slučaj u Tratinskoj, Vukovarskoj, Ozaljskoj, dijelu Selske i Krapinske ulice, na istočnoj strani Nove ceste i Metalčeve ulice te južnoj strani Kranjčevićeve ulice.

Propašću socijalizma i osamostaljenjem Hrvatske događaju se velike promjene na području Zagreba, a pogotovo na području Trešnjevke. Dolazi do procesa deindustrijalizacije uzrokovanog propašću mnogobrojnih proizvodnih tvrtki u privatizaciji krajem 20. stoljeća. Tako Trešnjevka gubi svoj radnički karakter. Polako nestaju trgovačke ulice s malim obrtnicima i uslugama što mijenja funkcionalnu strukturu te se uz to mijenja i morfološka struktura pojavom sve većeg broja napuštenih lokala. Uglavnom, stanogradnja se premješta s društvenog sektora na privatni te slijedi proces suburbanizacije. (Možnik, 2013.)

3. RAZVOJ PROSTORNE STRUKTURE TREŠNJEVKE U SUVREMENOM RAZDOBLJU

S prostornog aspekta grad je dio određenog prostora izgrađen urbanim sadržajem kojeg čine sagrađeni objekti i uređene površine koje služe za potrebe stanovanja, rekreacije i odmora, za potrebe proizvodnih i uslužnih djelatnosti te za potrebe drugih gradskih djelatnosti. Elementi funkcionalne strukture grada su djelatnosti, a nosioci iskorištavanja gradskog prostora su stanovnici grada. Morfologiju i fizionomiju grada pokazuju načini iskorištavanja gradskog zemljišta, posebno gustoća izgrađenosti objekata, njihova visina, oblik, razmještaj i međusobni odnos (Vresk, 2002).

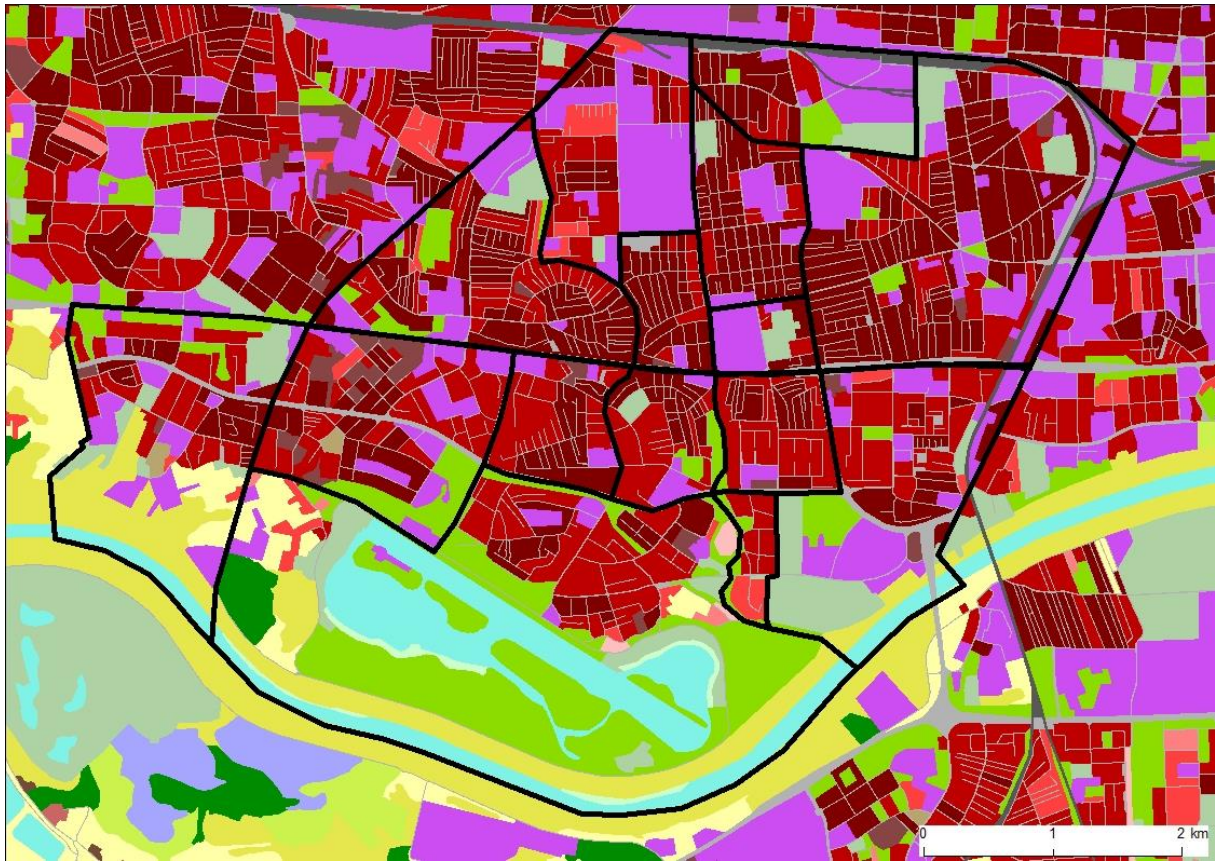
Analiza razvoja prostorne strukture Trešnjevke podijelit će se na funkcionalnu, socijalno-prostornu i morfološku strukturu.

3.1. Funkcionalna struktura

Funkcionalno – prostorna struktura odražava se u načinu iskorištavanja gradskog zemljišta. U većini gradova najveće površine otpadaju za stambene potrebe, promet, rekreaciju i sport (Vresk, 2002).

Kod funkcionalne strukture navest će se načini korištenja zemljišta te centralne funkcije na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.

Na slici (sl.3.) je prikazan način korištenja zemljišta na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. Na prostoru gradske četvrti Trešnjevka – sjever prevladavaju urbana područja te područja industrije, trgovačka, javna, vojna i privatna područja. Na prostoru gradske četvrti Trešnjevka – jug, uz jezero Jarun i rijeku Savu, dominiraju zelene površine, obradive površine i pašnjaci dok na sjevernom dijelu četvrti također prevladavaju urbana područja te područja industrije, trgovačka, javna, vojna i privatna područja. Niže u tablici je prikazana površina i postotak načina korištenja zemljišta na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.

Sl.3. Način korištenja zemljišta na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug 2012. godine

Izvor: Copernicus monitoring service, n.d.

Način korištenja zemljišta

■ 11100: Continuous Urban fabric (S.L. > 80%)	■ 13400: Land without current use
■ 11210: Discontinuous Dense Urban Fabric (S.L.: 50% - 80%)	■ 14100: Green urban areas
■ 11220: Discontinuous Medium Density Urban Fabric (S.L.: 30% - 50%)	■ 14200: Sports and leisure facilities
■ 11230: Discontinuous Low Density Urban Fabric (S.L.: 10% - 30%)	■ 21000: Arable land (annual crops)
■ 11240: Discontinuous very low density urban fabric (S.L. < 10%)	■ 22000: Permanent crops
■ 11300: Isolated Structures	■ 23000: Pastures
■ 12100: Industrial, commercial, public, military and private units	■ 24000: Complex and mixed cultivation patterns
■ 12210: Fast transit roads and associated land	■ 25000: Orchards
■ 12220: Other roads and associated land	■ 31000: Forests
■ 12230: Railways and associated land	■ 32000: Herbaceous vegetation associations
■ 12300: Port areas	■ 33000: Open spaces with little or no vegetations
■ 12400: Airports	■ 40000: Wetlands
■ 13100: Mineral extraction and dump sites	■ 50000: Water
■ 13300: Construction sites	

Sl.4. Legenda načina korištenja zemljišta 2012. godine

Izvor: Copernicus monitoring service, n.d.

Tab.3. Način korištenja zemljišta na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug 2012. godine

	Površina (km²)	%
Urbano područje	6,2257537	29,7
Pašnjaci	4,2638514	20,3
Industrija, trgovačka, javna, vojna i privatna područja	2,4702554	11,8
Zelena područja	2,3899566	11,4
Sportska i rekreativna područja	0,9281435	4,4
Obradive površine	0,6203555	3,0
Područja bez upotrebe	0,2528944	1,2
Gradilišta	0,1645484	0,8
Ostalo	3,6610512	17,5

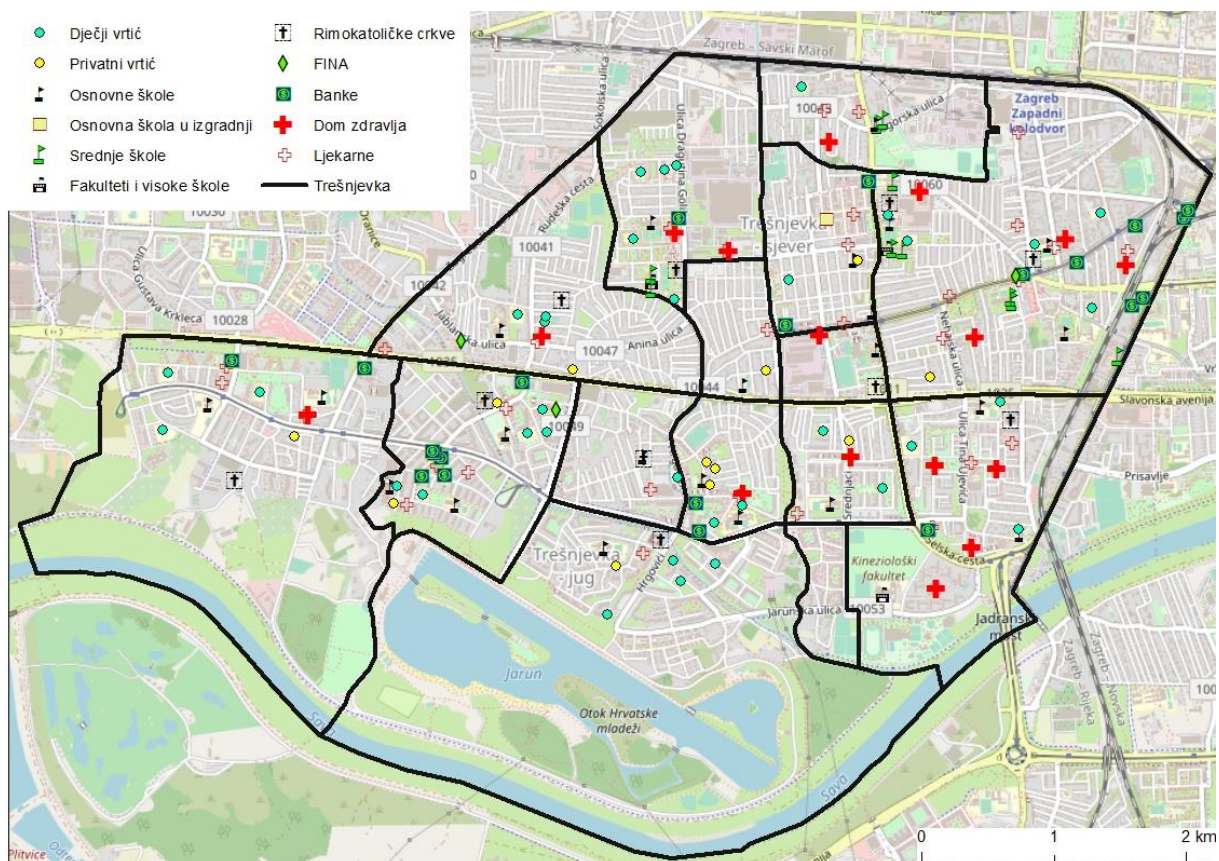
Izvor: Izračunao autor prema Copernicus land monitoring servise, n.d.

Iz tablice (Tab.3.) vidljiva je prevlast urbanih područja (29,7%), pogotovo na prostoru gradske četvrti Trešnjevka – sjever koji se prvi počeo urbanizirati te na sjevernom dijelu gradske četvrti Trešnjevka – jug. Područja pašnjaka (20,3%), koja su po površini odmah nakon urbanih područja, nalazimo na južnom dijelu gradske četvrti Trešnjevka – jug, pogotovo na prostoru uz rijeku Savu. Slijede industrija, trgovačka, javna, vojna i privatna područja (11,8%) a razlog tome je povijesni razvoj Trešnjevke koji je opisan u prvom dijelu rada. Od industrijskih postrojenja koja su postojala, danas su ostali Končar – Elektroindustrija u naselju Voltino, Elektrana – Toplana (EL-TO) Zagreb na Ciglenici, Ericsson Nikola Tesla d.d. na Staroj Trešnjevci i tramvajsko okretište na Ljubljani. Zelena područja (11,4%) najvećim dijelom čine područja ŠRC Jarun te parkova. Sportska i rekreativna područja (4,4%) nalaze se također u sklopu ŠRC Jarun i ŠRC Mladost na jugu gradske četvrti Trešnjevka – jug te u sklopu nogometnih klubova na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever (NK Trešnjevka, NK Šparta – Elektra/ NK Sloga Gredelj, NK Rudeš, NK Zagreb) i Trešnjevka – jug (NK Jarun, NK Prečko, NK Sava). Ostalim kategorijama prekriveno je 22,5% područja gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.

3.1.1. Centralne funkcije u istraženom području

Pomoću GIS analize napravljena je analiza funkcija na prostorima gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. Za analizu su uzete funkcije obrazovanja (vrtić, osnovna škola i srednja škola), zdravstvena (dom zdravlja i ljekarne), financijska (poslovnice FINA-e i banke) i rimokatoličke crkve. Pošto funkcije sudstva na ovom prostoru nema, ona nije uzeta u analizu. Od upravne funkcije imamo samo sjedišta mjesnih odbora koji također nećemo koristiti u analizi. Funkcije trgovine ima dovoljno da zadovoljava potrebe stanovnika ovih gradskih četvrti te ni ona nije uzeta u analizu. Centralne funkcije podrazumijevaju sve djelatnosti u nekom naselju koje ne služe samo stanovništvu vlastitog naselja već i stanovništvu naselja u okolici; koriste se u naselju u kojem su smještene i odnose se prvenstveno na djelatnosti tercijarnog i kvartarnog sektora djelatnosti (Malić, 1981).

Sl.5. Centralne funkcije u gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug

Izvor: Open street map, 2020.

Na slici (sl.5.) su prikazane centralne funkcije na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug.

Rasprostranjenost i brojnost dječjih i privatnih dječjih vrtića na prostoru Trešnjevke je zadovoljavajuća. Ukupno se nalazi 35 dječjih vrtića i 12 privatnih dječjih vrtića. Svaki kvart na Trešnjevci ima barem jedan dječji vrtić osim Gredica koje se koriste vrtićima iz susjednih kvartova. Remiza kao okretište tramvaja nema potrebe za dječjim vrtićem.

Rasprostranjenost i brojnost Osnovnih škola na prostoru Trešnjevke je također zadovoljavajuća. Na Gredicama nema Osnovne škole tako da se služe Osnovnim školama iz drugih kvartova, pogotovo Osnovnom školom na Srednjacima. Na Pongračevom se nalazi škola u izgradnji koja bi trebala biti završena u kolovozu 2021. godine. Valja istaknuti kako se uz Selsku cestu pojavljuje čak 5 Osnovnih škola.

Što se tiče srednjih škola, odmah se može vidjeti kako na području gradske četvrti Trešnjevka – jug nema niti jedne srednje škole. Ukupno postoji 9 srednjih škola, 2 fakulteta i jedna visoka škola. Srednje škole su zajedno srasle, pa tako se može vidjeti kako su po dvije srednje škole na četiri različite lokacije. Na Selskoj cesti pojavljuje se čak 5 srednjih škola. Može se reći kako je Selska cesta „obrazovna okosnica“ u ovom dijelu grada Zagreba.

Zdravstvena funkcija nije dobro zastupljena na području GČ Trešnjevka – jug (u Vrbanima, Staglišću, Gredicama i Jarunu nema niti jedan Dom zdravlja). Ljekarni ima na pretek tako da one zadovoljavaju potrebe stanovništva.

Financijske funkcije na prvi pogled nisu dobro raspoređene u prostoru. Na primjer, na Vrbanima kod šoping centra Point, imamo 5 banaka na malom prostoru dok na Rudešu nema niti jedna banka tek samo jedna poslovnica FINA-e. Uz Ozaljsku, Tratinsku i Savsku formiralo se nekoliko banaka, a na prostoru Knežije, Srednjaka i Gredica samo jedna banka.

Rimokatoličke crkve dobro su raspoređene na prostoru Trešnjevke te zadovoljavaju potrebe većine stanovništva.

3.2. Socijalno-prostorna struktura

Stanovništvo grada je nosilac njegova razvoja i promjena u njegovoj prostornoj strukturi. Gradsko stanovništvo s obzirom na demografske i socijalne strukture pokazuje određene specifičnosti prostornog razmještaja u gradu (Vresk, 2002).

Danas, gradska četvrt Trešnjevka broji oko 122 tisuće stanovnika što ju čini jednom od najnaseljenijih zagrebačkih četvrti. Na površini od oko 2,5 % ukupne površine Grada Zagreba

živi nešto više od 15% ukupnog stanovništva Grada Zagreba. Prosječna starost stanovništva je malo veća od prosječne starosti stanovništva Grada Zagreba. Broj stanovnika po km² je puno veći od prosjeka Grada Zagreba te iznosi 9 540 stanovnika po km² za Trešnjevku – sjever te 6 776 stanovnika po km² za Trešnjevku – jug.

Tab.4. Stanovništvo i površina gradskih četvrti Trešnjevka sjever i jug 2011. godine

	Površina (km ²)	Broj stanovnika	Prosječna starost	Broj stanovnika na km ²
Trešnjevka – sjever	5,81	55 425	42,4	9 540
Trešnjevka – jug	9,84	66 674	42,2	6 776
Grad Zagreb	641,32	790 017	41,6	1 232

Izvor: DZS, 2011.

Ukupan broj kućanstava na području Trešnjevke – sjever čini 7,8% od ukupnog broja kućanstava na području Grada Zagreba, dok ukupan broj kućanstava na području Trešnjevke – jug čini 9,2%. Prosječan broj članova kućanstava je nešto niži od prosjeka za Grad Zagreb. Obiteljska kućanstva su brojnija od neobiteljskih što je vidljivo u tablici (Tab.5.). Stanovi na Trešnjevci – sjever čine 8,2% od ukupnog broja stanova u Gradu Zagrebu, a na Trešnjevci – jug taj postotak iznosi 8,9%.

Tab.5. Kućanstva i stanovi gradskih četvrti Trešnjevka sjever i jug 2011. godine

	Ukupan broj kućanstava	Prosječan broj članova	Obiteljska kućanstva	Neobiteljska samačka kućanstva	Neobiteljska višečlana kućanstva	Stanovi - ukupno
Trešnjevka – sjever	23 783	2,30	14 462	8 557	764	31 345
Trešnjevka – jug	28 055	2,37	18 277	9 038	740	34 158
Grad Zagreb	303 441	2,57	209 430	86 827	7 184	384 333

Izvor: DZS, 2011.

Tab.6. Mjesni odbori GČ Trešnjevka – sjever te njihova površina, stanovništvo, broj kućanstva te broj stanova iz 2011. godine

	Površina (km²)	Stanovništvo	Ukupno kućanstva	Ukupno stanova
Rudeš	1,11	9 725	3 689	4 616
Stara Trešnjevka	0,48	6 803	3 063	4 176
„Dr. Ante Starčević“	0,89	6 776	2 888	3 435
„S.S. Kranjčević“	0,49	6 317	2 899	3 944
Pongračevo	0,64	6 116	2 641	3 559
Ciglenica	0,71	4 675	2 114	3 022
„Nikola Tesla“	0,35	4 527	1 998	2 555
„Samoborček“	0,37	4 081	1 888	2 554
Ljubljanica	0,31	3 205	1 292	1 642
„Antun Mihanović“	0,46	3 200	1 311	1 842

Izvor: DZS, obrada GUSPRG, 2011.

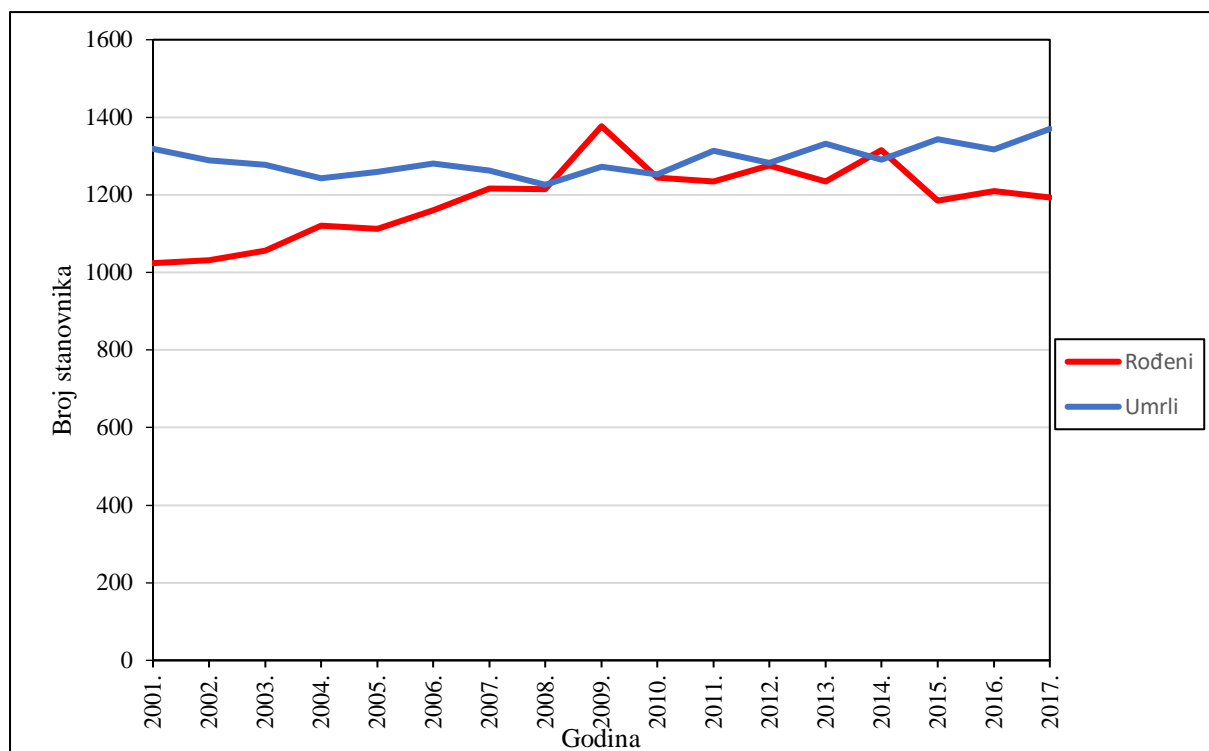
Tab.7. Mjesni odbori GČ Trešnjevka – jug te njihova površina, stanovništvo, broj kućanstva te broj stanova iz 2011. godine

	Površina (m²)	Stanovništvo	Ukupno kućanstva	Ukupno stanova
Prečko	2,35	13 695	5 813	7 044
Jarun	3,98	12 149	4 785	5 786
Horvati – Srednjaci	1,12	11 829	5 009	5 882
Knežija	0,82	10 484	5 008	6 397
Vrbani	0,89	10 093	4 035	5 166
Gajevo	0,68	8 424	3 405	3 883

Izvor: DZS, obrada GUSPRG, 2011

U navedenim tablicama (Tab.6. i Tab.7.) prikazana je površina, stanovništvo, broj kućanstva te broj stanova po mjesnim odborima GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka -jug za 2011. godinu.

3.2.1. Prirodno kretanje stanovništva

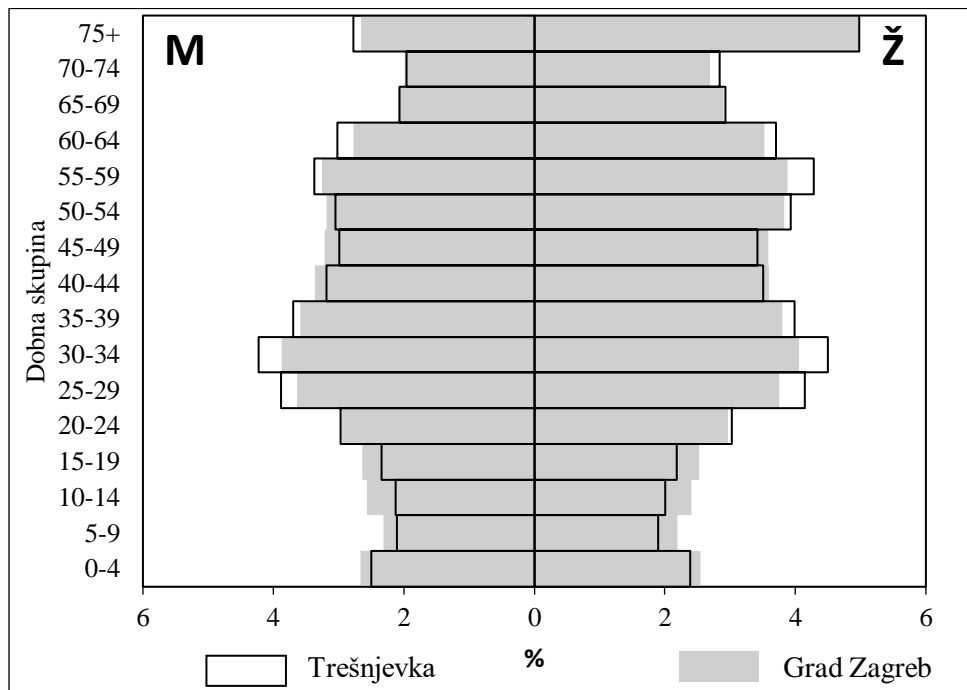

Sl.6. Prirodno kretanje stanovništva Trešnjevke 2001.-2017.

Izvor: DZS (2001.-2017.)

Na gore prikazanoj slici (sl.6.) vidi se kako je broj umrlih bio veći od broja rođenih sve do 2008. godine kada broj rođenih skače te 2009. godine bilježi vrhunac s 1377 rođenih. Broj umrlih za razliku od broja rođenih ima stabilnu liniju bez prevelikih amplituda te se od 2008. lagano povećava što se može povezati sa starenjem stanovništva. Tako je 2017. zabilježen najveći broj umrlih (1370). Broj rođenih nakon 2009. nije dostigao tako velike brojke te se nakon 2014. lagano smanjuje.

3.2.2. Dobno-spolni sastav

Sl.7. Dvojna dobno - spolna struktura Trešnjevke i grada Zagreba 2011. godine

Izvor: DZS (2011)

Na prikazu dobno - spolnog sastava stanovništva (sl.7.) može se vidjeti kako su dobno – spolni sastavi Trešnjevke i Zagreba dosta slični. Trešnjevka ima nešto više zrelog stanovništva dok Zagreb ima veći postotak mladog stanovništva. Što se tiče starog stanovništva, može se zaključiti da je podjednako. Dobno – spolna struktura Trešnjevke, kao i grada Zagreba, ima oblik urne.

3.2.3. Kontingenti stanovništva

Tab.8. Kontingenti stanovništva u gradskoj četvrti Trešnjevka - sjever

	Ukupno	0-19 godina	Žene u fertilnoj dobi (15-49 godina)	Radno sposobno (15-64)	60+ godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti
Trešnjevka – sjever	55 425	9 674	-	38 632	13 196	42,4	136,4	23,8
Muškarci	25 583	5 017	-	18 311	5 176	40,2	103,2	20,2
Žene	29 842	4 657	13 804	20 321	8 020	44,4	172,2	26,9

Izvor: DZS, 2011.

Iz Tab.8. može se vidjeti kontingente stanovništva gradske četvrti Trešnjevka – sjever. Indeks starenja i koeficijent starosti su prilično visoki te se može reći da je stanovništvo poprilično staro (u procesu starenja).

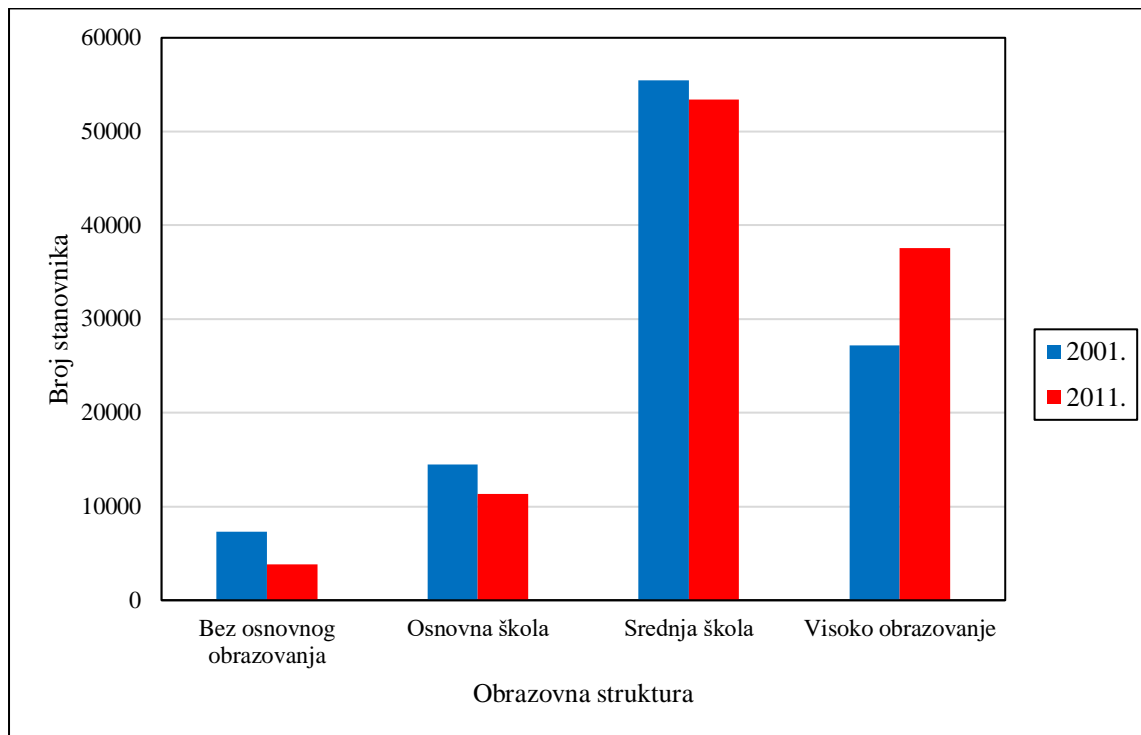
Tab.9. Kontingenti stanovništva u gradskoj četvrti Trešnjevka - jug

	Ukupno	0-19 godina	Žene u fertilnoj dobi (15-49 godina)	Radno sposobno (15-64)	60+ godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti
Trešnjevka – jug	66 674	11 756	-	46 120	16 447	42,2	139,9	24,7
Muškarci	30 932	6 067	-	21 659	6 827	40,3	112,5	22,1
Žene	35 742	5 689	16 439	24 461	9 620	43,8	169,1	26,9

Izvor: DZS, 2011.

I za stanovništvo gradske četvrti Trešnjevka – jug karakterističan je visoki indeks starenja i koeficijent starosti što govori da je stanovništvo prilično staro te je u procesu još većeg starenja.

3.2.4. Obrazovna struktura

Sl.8. Stanovništvo Trešnjevke prema obrazovnoj strukturi 2001. i 2011. godine

Izvor: DZS (2001, 2011)

Iz slici (sl.8.) može se vidjeti kako se broj stanovništva bez osnovnog obrazovanja smanjio u odnosu na 2001. godinu. Isto tako smanjio se broj stanovnika s osnovnom i srednjom školom, dok je broj stanovnika s visokim obrazovanjem porastao.

U sljedećim tablicama (Tab.10. i Tab.11.) može se vidjeti broj stanovnika starijih od 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu po gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. U GČ Trešnjevka – sjever 33,5% stanovništva ima završeno visoko obrazovanje, dok u GČ Trešnjevka – jug 36,9% stanovništva ima završeno visoko obrazovanje.

Tab.10. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu u gradskoj četvrti Trešnjevka – sjever iz 2011. godine

	Ukupno	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato
Trešnjevka – sjever (ukupno)	48 409	206	5 527	24 867	16 227	10
Muškarci	21 949	40	2 095	12 234	7 031	5
Žene	26 460	166	3 432	12 642	8 926	5

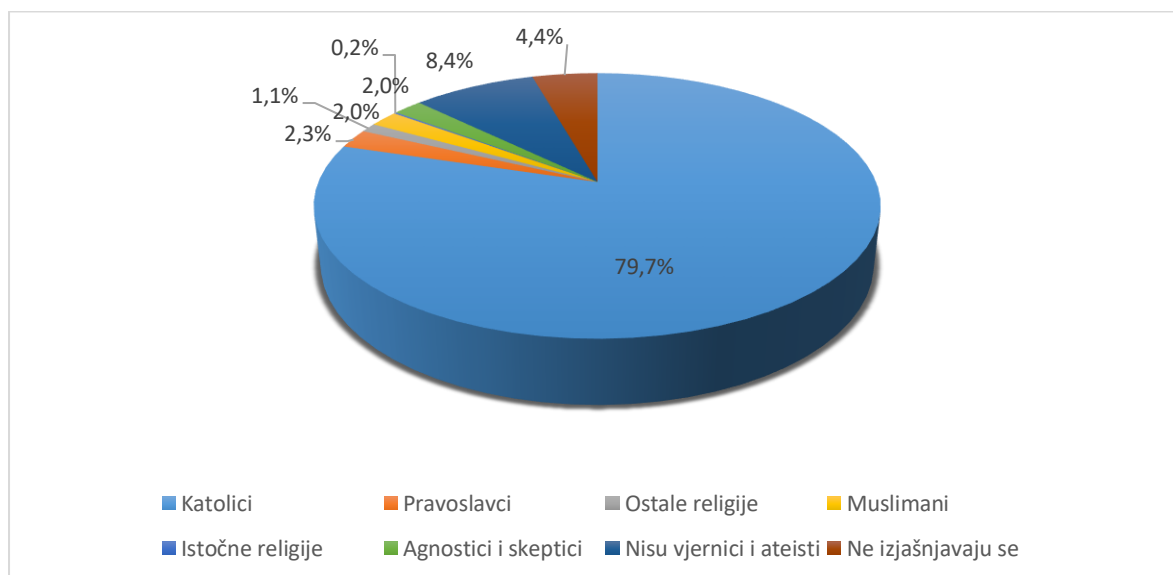
Izvor: DZS

Tab.11. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu u gradskoj četvrti Trešnjevka – jug iz 2011. godine

	Ukupno	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato
Trešnjevka – jug (ukupno)	57 782	185	5 831	28 507	21 343	13
Muškarci	26 337	42	2 158	13 905	9 919	8
Žene	31 445	143	3 673	14 602	11 424	5

Izvor: DZS

3.2.5. Vjerska struktura

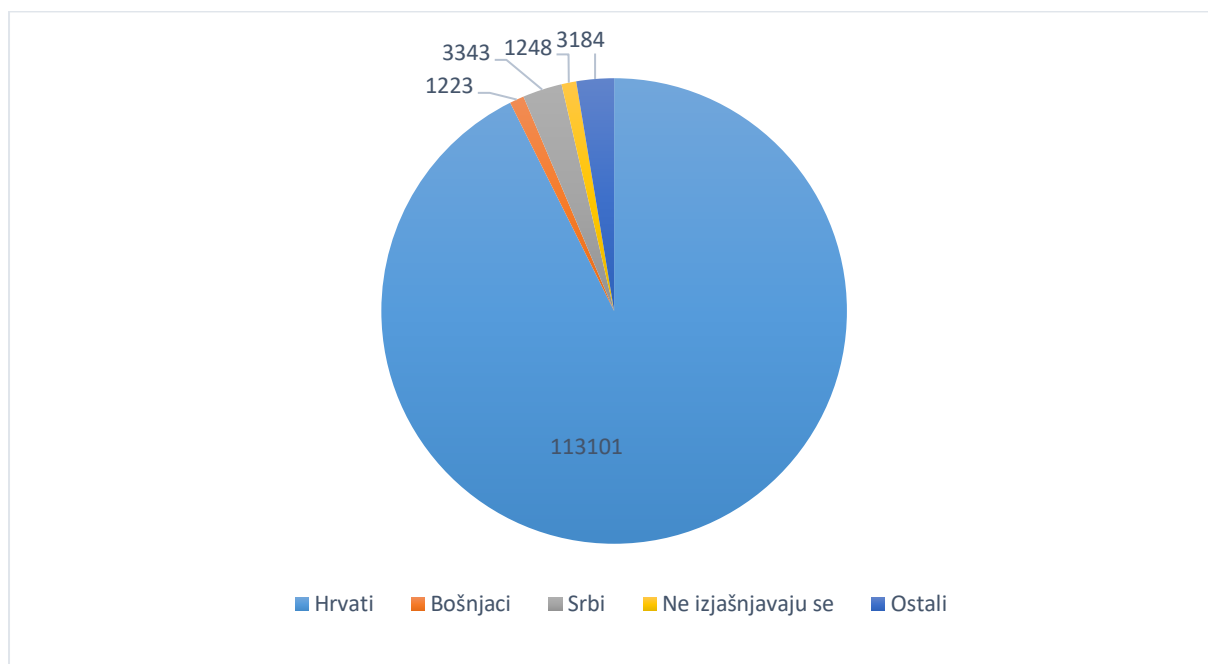

Sl.9. Stanovništvo Trešnjevke prema vjeri 2011. godine

Izvor: DZS (2011)

Prema vjerskoj strukturi, na području Trešnjevke, najviše ima katolika sa 79,7%. Oni koji nisu vjernici i ateisti slijede s 8,4% pa nakon njih oni koji se ne izjašnjavaju s 4,4%. Ima još Pravoslavaca (2,3%), agnostika i skeptika (2,0%), Muslimana (2,0%), Istočnih religija (0,2%) te Ostalih religija (1,1%).

3.2.6. Etnička struktura

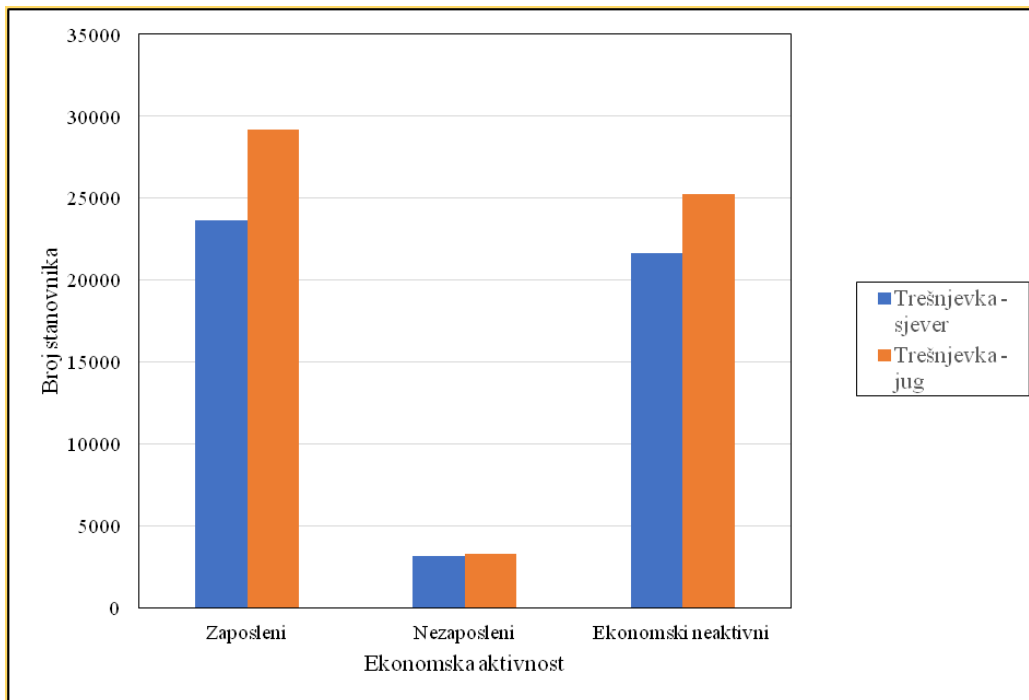
Sl.10. Stanovništvo Trešnjevke prema narodnosti 2011. godine

Izvor: DZS (2011)

Po etničkoj strukturi najveći je broj Hrvata (113 101), slijede Srbi (3 343), Bošnjaci (1 223) i ostali (3 184). Onih koji se ne izjašnjavaju ima 1 248.

3.2.7. Ekonomska aktivnost

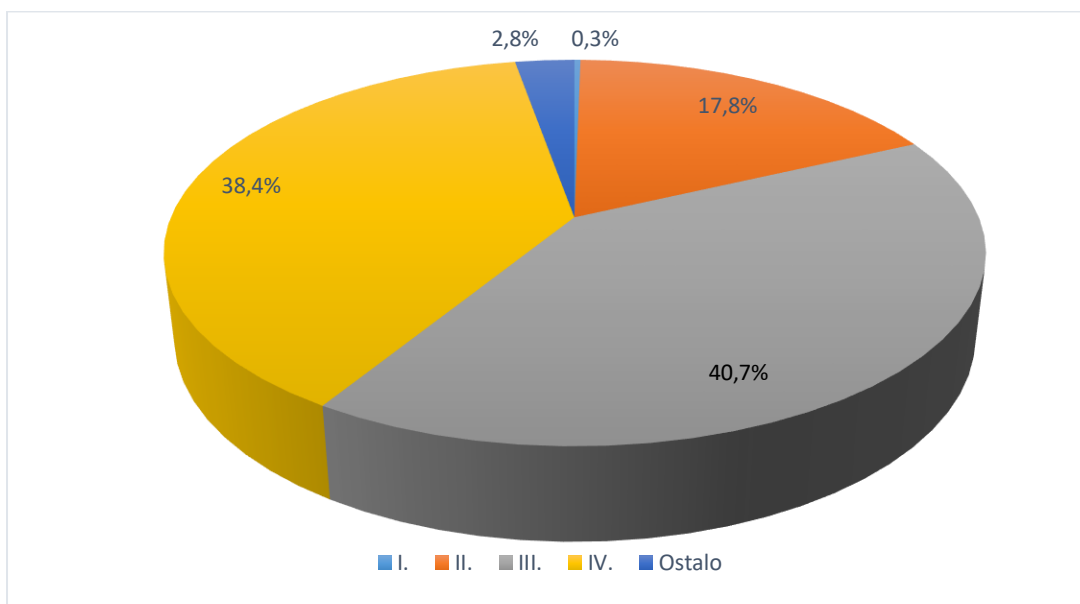

Sl.11. Stanovništvo Trešnjevke prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine

Izvor: DZS (2011.)

Što se tiče ekonomske aktivnosti, stanovništvo Trešnjevke je prilično ekonomski neaktivno i to zbog velikog broja umirovljenika. Ekonomski neaktivnog stanovništva ukupno ima 46 867, dok zaposlenog stanovništva ima ukupno 52 845. Nezaposlenih ima 6 500 što je jednako prosjeku grada Zagreba.

3.2.8. Stanovništvo prema sektoru djelatnosti

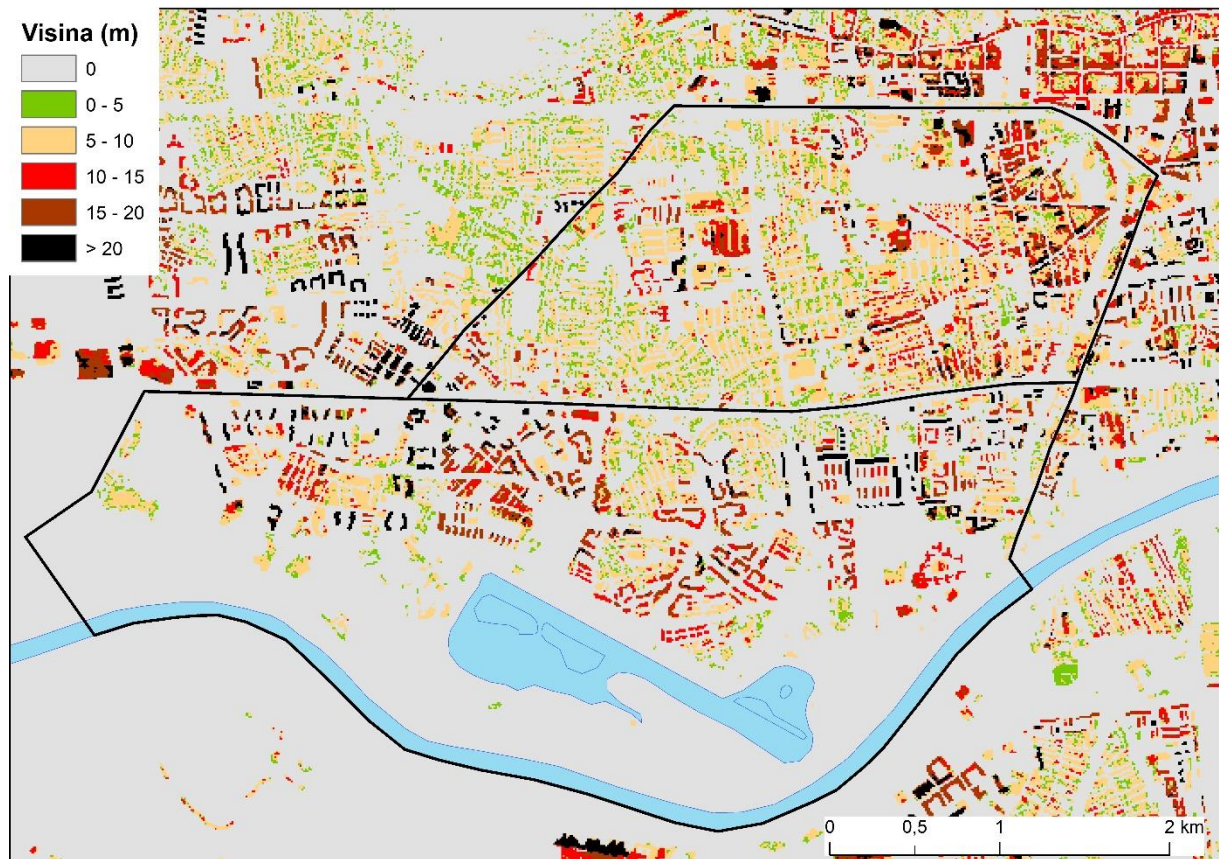
Sl.12. Stanovništvo Trešnjevke prema sektoru djelatnosti 2011. godine

Izvor: DZS (2011)

Stanovništvo Trešnjevke većim dijelom zaposleno je u tercijarnom (40,7%) i kvartarnom (38,4%) sektoru, a manjim dijelom u primarnom (0,3%) i sekundarnom (17,8%) sektoru.

3.3. Morfološka struktura

Morfološka struktura grada odnosi se na prostorni raspored i međusobni odnos morfoloških elemenata u gradskom prostoru. Morfološki elementi u gradu su zgrade i drugi objekti, ulice, trgovi, parcele, javne površine, blokovi zgrada te ostali. Morfološki elementi odlikuju se visinom, gustoćom sagrađenosti, oblikom i izgledom (Vresk, 2002).

Sl.13. Visina građevina na prostoru GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug

Izvor: Copernicus monitoring service, n.d.

Na slici (sl.13.) prikazana je visina građevina na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. Istočni dio GČ Trešnjevka – sjever puno je viši od zapadnog dijela četvrti kojeg karakteriziraju obiteljske kuće i prizemnice. GČ Trešnjevka – jug izgrađena je u svom sjevernom dijelu kojeg karakterizira kombinacija visokih zgrada i obiteljskih kuća. GČ Trešnjevka – sjever karakterizira veća izgrađenost te zatvorenost naspram otvorenije i pravilnije izgrađenosti GČ Trešnjevka – jug.

Željeznica je imala veliku ulogu u formiranju prostorne strukture Trešnjevke u cjelini, posebice gradske četvrti Trešnjevka – sjever kojoj administrativno pripada pruga i svi prateći objekti dok gradskoj četvrti Čnomerec pripada samo zgrada zapadnog kolodvora. Prije dolaska željezničke pruge Trešnjevka je bila zemljište poljoprivredne namjene sve do 1862. godine kada Trešnjevka pod utjecajem željezničke pruge doživljava transformaciju razvojem industrije i popratnih sadržaja te vojnih skladišta. Zbog toga započela je masovnija gradnja stambenih objekata za radnike što je najviše bilo izraženo u sjeverozapadnome dijelu gradske četvrti Trešnjevka – sjever. U planu grada prvi put se tada spominje Magazinska cesta kao prva trešnjevačka cesta u planu grada. Karakteristična je bila po brojnim skladištima od kojih su neka ostala i danas. 1939. godine izgrađen je željeznički most preko Save (danas poznat kao „Hendrixov most“) kojim Trešnjevka poprima današnji oblik.

Na sjeveru gradske četvrti Trešnjevka – sjever smjestio se kvart Ciglenica koji obuhvaća prostor između željezničke pruge na sjeveru, potoka Čnomerec na zapadu, Klanječke ulice na jugu te bivše trase „Samoborčeka“, Krapinske ulice, Munjarskog puta i dvorišta EL-TO Zagreb na istoku. Najstariji objekti u ovom kvartu nalaze se na prostoru željezničke infrastrukture, a tu se misli na željezničku prugu uz koju dolaze i prateći objekti, poput pretovarnih kolosijeka i skladišta koja se danas mogu naći u blizini Zapadnog kolodvora te ostaci starih crpilišta vodovoda. Ispod pruge nalaze se blokovi zgrada izgrađenih prvenstveno za industrijske radnike. S vremenom na kvartu su se pojavile obiteljske kuće i drugi objekti, a posebno se ističe neboder Ciglenica kao simbol ovoga kvarta. Valja istaknuti i neke manje poznatije dijelove kvarta poput Zdenca mladosti, pruge „Samoborčeka“ koja je danas šetalište, napušteni prostor Unikonzuma, barake i druge objekte koji otkrivaju industriju prošlost (Mapiranje Trešnjevke – Ciglenica, n.d.).

Na istoku gradske četvrti Trešnjevka – sjever nalazi se kvart Stara Trešnjevka koja se proteže od željezničke pruge do Zagrebačke avenije te od Selske ceste do Savske ceste. Područje kvarta u početku je bilo nenaseljeno područje livada, polja i voćnjaka na rubu tadašnjeg Zagreba. Dolaskom željeznice 1862. godine i nakon toga razvoja industrije ovaj prostor počinje s naseljavanjem. Prvi objekti izgrađeni su na prostoru kvarta su kuće željezničarskog osoblja uz Zapadni kolodvor, crpilište gradskog vodovoda, „Bubara“, pruga „Samoborčeka“ sa starim kolodvorom i „Munjara“ kao preteča EL-TO Zagreb. 20-ih i 30-ih godina 20. stoljeća značajna je izgradnja stambenih zgrada na sjeverozapadnom dijelu i blokova zgrada oko Tratinske ulice. Tijekom 40-ih godina grade se škole, crkve, dom zdravlja i Trešnjevački plac. Problem Trešnjevačkog trga na kojem se nalazi Trešnjevački plac je u tome što nema točno određene granice i ne može se odrediti njegova točna veličina. Kvart karakterizira neplanska gradnja

starih radničkih kuća koje su danas sačuvane jugozapadno od Trešnjevačkog placu. Taj dio karakterističan je po svojoj sličnosti s „favelama“ te je jedini takav dio sačuvan na Trešnjevci. U doba nakon osamostaljenja Hrvatske dolazi do nepoštivanja propisa gradnje. Središnji dio kvarta doživljava zagušenje gradnje što je smanjilo kvalitetu života stanovništva te slabljenje protoka prometa (Mapiranje Trešnjevke – Stara Trešnjevka, n.d.)

U samom središtu gradske četvrti Trešnjevka – sjever nalazi se kvart Pongračevo. Njega omeđuje Klanječka ulica, potok Črnomerec, trasa „Samoborčeka“ do Selske ceste, Selska cesta i Ozaljska ulica. U početku su se na području kvarta gradili stambeni objekti namijenjeni radnicima. 1927/28. izgrađeno je naselje u bloku Selska-Lošinjska-Creska čiji dio postoji i danas. 1931. godine izgrađeno je naselje za radnike ZET-a sjeverno od Remize, a ostatak je izgrađen obiteljskim kućama uz potok Črnomerec uz koji se nalazi nogometno igralište (danas sportski centar Concordia). Na istočnoj strani kvarta postojale su vojne barake koje su srušene nakon odlaska JNA te su izgrađene stambene zgrade (Mapiranje Trešnjevke – Pongračevo, n.d.). Sjeveroistočni dio kvarta izgrađen je u zadnjih 20 godina i još je u procesu izgradnje (Osnovna škola Pongračevo koja bi trebala biti završena u kolovozu 2021. godine). Taj dio je zanimljiv jer su ulice i park dobili ime po značajnim hrvatskim ženama (Ulica Sunčane Škrinjarić, Dore Pfanove, Dragojle Jarnević, Park Kate Šoljić itd.)

Južno od kvarta Pongračevo nastavlja se kvart Remiza (Vurovčica) koja se nalazi između potoka Črnomerca, Ozaljske ulice, Selske ceste i Zagrebačke avenije. Najveću površinu kvarta zauzima Remiza ZET-a pa se nametnuo naziv Remiza kao naziv kvarta. Nakon otvaranja tramvajske pruge (1935. godine) spremište tramvaja premjestilo se iz Tehničkog muzeja na prostor kvarta. Na kvartu nalazi se sportski kompleks kojeg čine tereni NK Trešnjevke, teniski tereni teniskog kluba Trešnjevka, Sportska dvorana Trešnjevka popularno zvana „Kutija šibica“, Plesni centar Zagreb i drugi. U ovom dijelu Trešnjevke nalazi se Naselje Istrana i invalida, jedno od najpoznatijih naselja socijalne izgradnje, a neposredno do njega se nalazi kazalište za mlade Trešnja. Valja istaknuti neboder „Trešnjevačka ljepotica“ u Ozaljskoj ulici koji je sa 73 metara visine zaštitni znak ovog dijela Trešnjevke (Mapiranje Trešnjevke – Remiza, n.d.).

Na Remizu se nadovezuje kvart Ljubljanička koju omeđuje Ulica Dragutina Golika, Ulica Matka Baštijana, potok Črnomerec i Zagrebačka avenija. Dolaskom tramvaja u taj dio grada sredinom 30-ih godina 20. stoljeća dolazi do urbanizacije i morfološke transformacije kvarta. Ljubljanička je prvo naselje na području Trešnjevke te ju karakteriziraju nizovi obiteljskih kuća. Ulica Ljubljanička glavna je okosnica kvarta na kojoj najviše ima ugostiteljskih, obrtničkih i trgovačkih sadržaja (Mapiranje Trešnjevke – Ljubljanička, n.d.).

Kvart Voltino omeđuje sa sjevera željeznička pruga, sa sjeverozapada Zagrebačka cesta, s jugozapada potok Kustošak, s juga Ulica Dragutina Golika i Ulica Matka Baštijana te s istoka potok Črnomerec. Prije urbanizacije na ovom prostoru prevladavali su voćnjaci, livade i polja. Izgradnja započinje 30-ih godina 20. stoljeća otvaranjem preteče elektroindustrije Končar uz potok Črnomerec. 50-ih godina grade se manje zgrade i obiteljske kuće uz Golikovu ulicu i Pupinovo naselje (danas Prilaz Pavla Vuka Pavlovića) na sjeveru. 70-ih godina nastaju poznate „Papagajke“, stambeni blok zgrada raznolikih boja, koje su danas znatno izbljedile. U kvartu se ističu „brownfield“ površine nekadašnjeg skladišta „Ferimporta“ i djelomično napuštena zgrada „Sahara“. Uz prugu se nalazi dio infrastrukturnog dijela HŽ-a te ostaci tračnica željezničkog kolosijeka, koji je vodio prema kasarni Prečko. Najveći dio kvarta zauzima industrijsko postrojenje Končar – Elektroindustrija (Mapiranje – Trešnjevke – Voltino).

Na zapadu gradske četvrti Trešnjevka – sjever smjestio se kvart Rudeš koji je omeđen Zagrebačkom cestom, potok Kustošakom i Zagrebačkom avenijom. Karakterističan je po najstarijom školi na području Trešnjevke (1865. godina), a čija se prvotna zgrada i danas može vidjeti u Aninoj ulici ograđena metalnom ogradom. Većina stambenih objekata na području Rudeša odnosi se na obiteljske kuće. Rudeš danas nema neki tipični centar kvarta, već si središta aktivnosti rubni dijelovi kvarta u kojima se nalaze objekti poput trgovina, lokala itd. Svakako treba istaknuti poslovni toranj „Sky Office“, dovršen 2013. godine, koji je visok 80 metara (Mapiranje Trešnjevke – Rudeš, n.d.).

Najzapadniji trešnjevački kvart je Prečko. Nalazi se između Zagrebačke avenije, zamišljenom linijom istočno od Odakove, Štefanićeve i Sibeliusove ulice s istoka, rijekom Savom te ulicom Svilkovići. Intenzivna urbanizacija započela je 60-ih godina 20. stoljeća izgradnjom OŠ Prečko te stambenih zgrada uz Lhotkinu i Dobroničevu ulicu. Daljnji razvoj potiče gradnju novih stambenih zgrada. S vremenom se prostorna struktura kvarta obogatila za dječji vrtić, knjižnicu, tržnicu, Dom kulture, ali i jedan od prvih „shopping“ centara u gradu (Shopping centar Prečko). Kvart karakterizira planska izgradnja s mnoštvom zelenih površina i dječjih igrališta te dobrom prometnom povezanošću (Mapiranje Trešnjevke – Prečko, n.d.).

Na Prečko se nadovezuje kvart Vrbani – jedan od novijih dijelova Zagreba, pa tako i Trešnjevke. Na zapadu se naslanja na Prečko po zamišljenoj liniji istočno do Odakove, Štefanićeve i Sibeliusove ulice, na sjeveru je Zagrebačka avenija granica, na istoku Ulica Hrvatskog Sokola, a na jugu jezero Jarun. Do polovice 20. stoljeća na tom području nalazila su se polja, a jedino naseljeno područje je bilo dio sela Rudeš. Tijekom 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća naselje se širi na područje zapadno od potoka Vrapčak. Imigracijom stanovništva u Zagreb iz drugih krajeva, ovaj prostor počinje se graditi obiteljskim kućama. Snažnijom urbanizacijom tijekom

70-ih i 80-ih godina dolazi do formiranja naselja Vrbani te se na mjestu obiteljskih kuća oko Rudeške ceste i uz ulicu Hrvatskog Sokola (Vrbani I) grade stambene zgrade. Uskoro novo naselje dobiva i prvi javni objekt, robnu kuću Nama (danas hotel Grand Casino Admiral), a 90-ih se gradnja nastavlja sve do danas od potoka Vrapčak prema Prečkom (Vrbani II). 2003. godine počinje gradnja južno od Horvaćanske ceste (Vrabni III), te se zgrade šire do sportsko – rekreacijskog centra Jarun. Danas je to jedno od najelitnijih naselja u Zagrebu, s mnoštvom sadržaja poput škola, vrtića, modernog trgovačkog centra „Point“, crkve Blagovijesti, zgrade Euroherca te brojnih drugih objekata modernog stila gradnje (Mapiranje Trešnjevke – Vrbani, n.d.).

Kvart Staglišće omeđeno je na sjeveru Zagrebačkom avenijom, na zapadu Ulicom Hrvatskog Sokola, na jugu Horvaćanskom cestom te na istoku Hrgovići ulicom. Struktura kvarta poprima današnje granice nakon Drugog svjetskog rata, a fizički se odvaja od Ljublanice i Rudeša izgradnjom Zagrebačke avenije 50-ih godina 20. stoljeća. Intenzivnije se urbanizira 60-ih godina oko Peščanske ulice, koja je nekad bila glavna u tome dijelu grada, a današnji morfološki oblik i strukturu poprima 80-ih godina. Danas glavna prometnica je Hrgovići ulica, a Staglišće većinu sadržaja dijeli sa susjednim kvartovima Jarun i Gajevo (Mapiranje Trešnjevke – Staglišće – n.d.).

Gajevo obuhvaća prostor omeđen Hrgovići ulicom, Zagrebačkom avenijom, potokom Čnomerac i Horvaćanskom cestom. Struktura kvarta nastala je širenjem grada nakon Drugog svjetskog rata kao nastavak kvartova Ljublanica i današnje Remize. U to vrijeme su Koprivnička i Ilirska ulica bile dio glavnog pješaćkog puta od Jaruna do centra Grada. Danas se na tom potezu može naći zgrada stare ambulante u novom ruhu, kuća u kojoj je nekad bila brijačnica te stara kuća u kojoj se nalazila mesnica. Dio Peščanske ulice, koja je do 80-ih godina 20. stoljeća bila glavna prometnica kvarta Gajevo, ostala je gotovo nepromijenjena, pa tako odražava duh prošlog vremena svojim izgledom (Mapiranje Trešnjevke – Gajevo, n.d.).

Trešnjevački kvart Srednjaci obuhvaćaju prostor između potoka Čnomerca, Zagrebačke avenije, Savske ceste i Horvaćanske ceste na jugu. Najpoznatije obilježje ovog kvarta su stari neboderi u Ulici Braće Domany. Ti neboderi su stambene namjene, a građeni su tokom 70-ih i početkom 80-ih godina 20. stoljeća. Ostaci starih Srednjaka su ostali samo na sjevernom dijelu uz Zagrebačku aveniju. Morfološku strukturu kvarta oblikuju zgrade s drvenim oblogama balkona, stare topole, skulptura „ateljea“ Josipa Račića u dvorištu istoimene škole, slobodan koridor između Srednjaka i Gajeva prema Remizi te brojni drugi objekti stambene gradnje (Mapiranje Trešnjevke – Srednjaci, n.d.)

Najistočniji kvart gradske četvrti Trešnjevka – jug je Knežija (Horvati). Kvart je omeđen sa sjevera Zagrebačkom avenijom, sa zapada Selskom cestom, Horvaćanskom cestom i Ulicom Marijana Haberlea, s juga potokom Vrapčakom i južnom obalom rijeke Save te na istoku Savskom cestom i Savskim mostom. Knežija (Horvati) ima najdužu povijest među kvartovima gradske četvrti Trešnjevka – jug. Centar naselja je bio oko današnje Horvaćanske ceste, a poznato je i po drugoj najstarijoj osnovnoj školi na Trešnjevci. Urbani razvoj započinje neposredno prije Drugog svjetskog rata gradnjom crkve Marije Pomoćnice. Intenzivniji razvoj doživljava 60-ih godina 20. stoljeća gradnjom kompleksa novih zgrada, te tada kvart dobiva današnji naziv. Ostaci stare Knežije se danas mogu vidjeti uz Savsku cestu u obliku zbijenih kućica koje su u lošem stanju zbog neodržavanja (nekadašnji „Predgrad“ Sava). Uz Horvaćansku cestu su se s vremenom izgradili veliki stambeni blokovi koji su zasjenili nekadašnje starije ulice, a na području kvarta se ističu još i sportsko plesna dvorana, dom zdravlja u Albaharijevoj, mini autodrom i drugi objekti koji su uvjetovali izgled kvarta (Mapiranje – Trešnjevke, n.d.).

Najmanji kvart na Trešnjevci su Gređice koje obuhvaćaju prostor između potoka Črnomerec, Horvaćanske ceste, Ulice Marijana Haberlea i potoka Vrapčaka. Nekad rijetko naseljen prostor livada i polja, 80-ih godina 20. stoljeća doživljava snažnu transformaciju. U tome se razdoblju gradi gradski kompleks, koji i danas čini veći dio kvarta, a od starijih je dijelova ostala nekolicina obiteljskih kuća u južnom dijelu kvarta (Mapiranje Trešnjevke – Gređice, n.d.)

Na južnom dijelu gradske četvrti Trešnjevka – jug nalazi se kvart Jarun. Omeđen je Ulicom Hrvatskog Sokola, Horvaćanskom cestom, potokom Črnomerec koji se potom ulijeva u potok Vrapčak te rijekom Savom. Kvart karakterizira nova kvalitetnija gradnja, uglavnom stambenih zgrada, ali i drugih sadržaja. Kao jedan od glavnih simbola kvarta ističe se sportsko- rekreacijski centar čija je gradnja počela 1975. godine. Od tada daljnji tok života u kvartu obilježen je razvojem sadržaja uz jezero. Uz njega se ističe i crkva Sv. Mati Slobode, koja okuplja mnoštvo mladih vjernika, ali se ističe i svojim stilom moderne gradnje. Starija stambena gradnja s obiteljskim kućama u nizu vidljiva je u Ulici Petrine i posebno u Ulici Jarun. Početkom 21. stoljeća kvart dobiva plin te se stambena gradnja širi na jugoistočni dio, a u blizini Malog jezera dolazi do gradnje velikog broja gusto poredanih zgrada (Mapiranje Trešnjevke – Jarun, n.d.).

4. KVALITETA ŽIVOTA NA TREŠNJEVCI – ANKETNO ISTRAŽIVANJE

4.1. Migracijska pitanja

U anketnom istraživanju provjereno je stajalište ispitanika o mogućim migracijskim kretanjima. Na pitanje: „Planirate li odseliti iz trenutnog kvarta stanovanja?“, 14,9% ispitanika odgovorilo je s „Da“, 29,1% ispitanika odgovorilo je „Ne znam“ te 56% ispitanika je odgovorilo „Ne“. Većina ispitanika ne planira odseliti s područja Trešnjevke.

Struktura anketiranih na pitanje „Kamo planiraju preseliti?“ izgleda ovako. 18,7% ispitanika planira preseliti u drugi kvart unutar Trešnjevke, 22,4% ispitanika planira preseliti u drugi kvart unutar Zagreba, 4,5% ispitanika planira preseliti u okolicu Zagreba, 6,7% ispitanika planira preseliti u drugo naselje ili grad unutar Republike Hrvatske, 6% ispitanika planira preseliti u inozemstvo te 41,7% ispitanika ne planira se preseliti.

4.2. Predstavljanje odabranih domena i poddomena za koncept kvalitete života

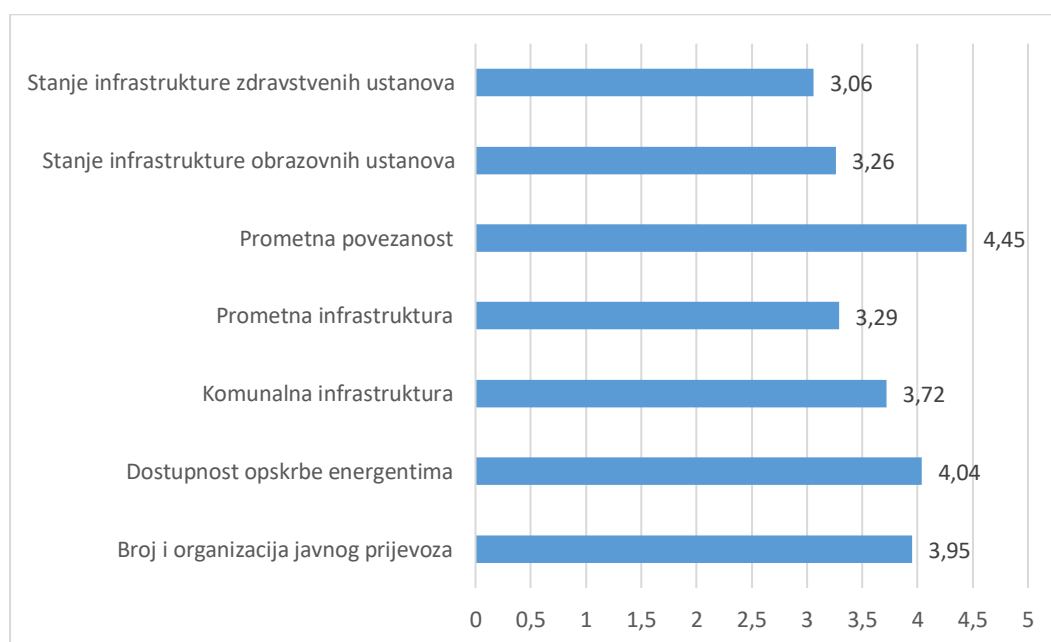
Koncept kvalitete života proučavan je kroz odabrane domene i poddomene u gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka - jug. Stanovnici Trešnjevke ocjenjivali su stanja tih sadržaja na svojem kvartu stanovanja. Sadržaji korišteni u ovom anketnom istraživanju su sljedeći:

- 1) Promet i infrastruktura (prometna povezanost, prometna infrastruktura, komunalna infrastruktura, stanje infrastrukture zdravstvenih ustanova, stanje infrastrukture obrazovnih ustanova, broj i organizacija javnog prijevoza, dostupnost opskrbe energijama)
- 2) Dostupnost usluga i sadržaja (trgovina, dostupnost javnih ustanova, obrtničke usluge, ugostiteljski objekti, pristup zdravstvenim ustanovama, pristup obrazovnim ustanovama, dostupnost radnih mjesta, broj društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja)
- 3) Slobodno vrijeme i okoliš (sportska i dječja igrališta, parkovi i druga područja za rekreaciju, očuvan okoliš)
- 4) Ostalo (starenje stanovništva, osjećaj ugone življenja, povezanost sa zajednicom, troškovi života)

4.3. Analiza navedenih domena i poddomena po gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug

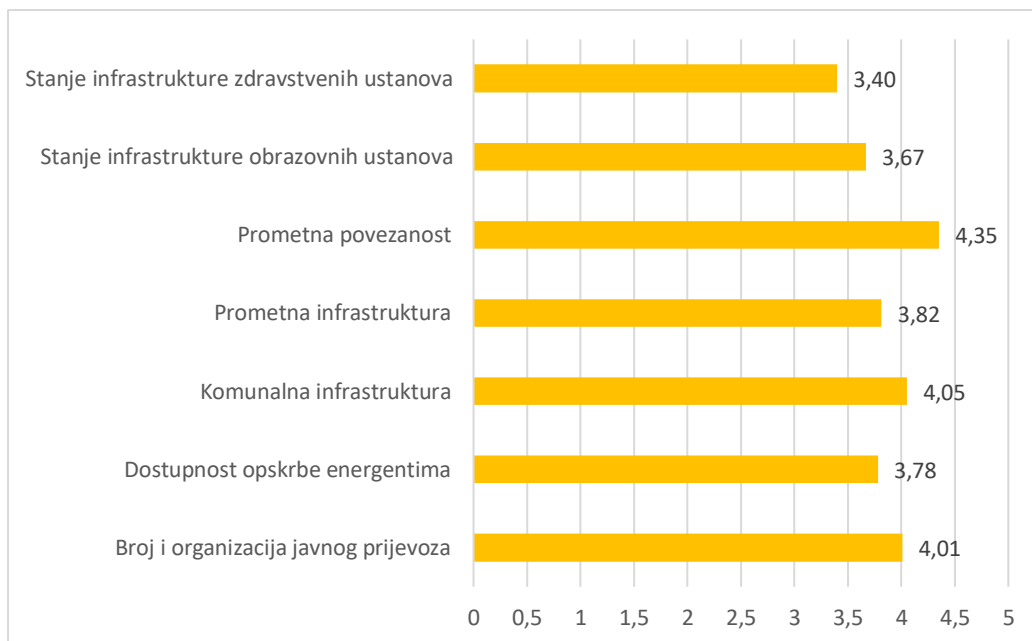
Bitan faktor u povezivanju prostora je razvoj prometne infrastrukture budući da utječe na prostornu strukturu grada i njegovo širenje. Razina prostorne pokretljivosti i dobara odražava se na način urbane izgradnje i na prostorni razmještaj gradskih djelatnosti (Vresk, 2002). Kvalitetnija mreža prometnica olakšava mobilnost ljudi i roba te pospešuje rast produktivnosti, odnosno omogućava lagodniji život.

Analizom rezultata dobivenih anketnim istraživanjem utvrđene su određene razlike između gradskih četvrti Trešnjevke – sjever i Trešnjevke – jug. Stanje infrastrukture zdravstvenih i obrazovnih ustanova bolje je ocjenjeno na GČ Trešnjevka – jug dok je prometna povezanost nešto bolje ocjenjena na GČ Trešnjevka – sjever. Prometna i komunalna infrastruktura znatno je bolje ocjenjena na GČ Trešnjevka – jug. Ispitanici iz GČ Trešnjevka – sjever ocijenili su dostupnost opskrbe energentima bolje nego u GČ Trešnjevka – jug. Broj i organizacija javnog prijevoza podjednako je ocjenjena na obje GČ. Ukupna prosječna ocjena prometa i infrastrukture u GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,68, dok u GČ Trešnjevka – jug je nešto veća te iznosi 3,87 što je i očekivano jer je GČ Trešnjevka – jug novije izgradnje te nije zahvaćena divljom izgradnjom u tolikoj mjeri koliko je zahvaćena GČ Trešnjevka – sjever.

Sl.14. Prosječne ocjene prometa i infrastrukture u GČ Trešnjevka – sjever

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

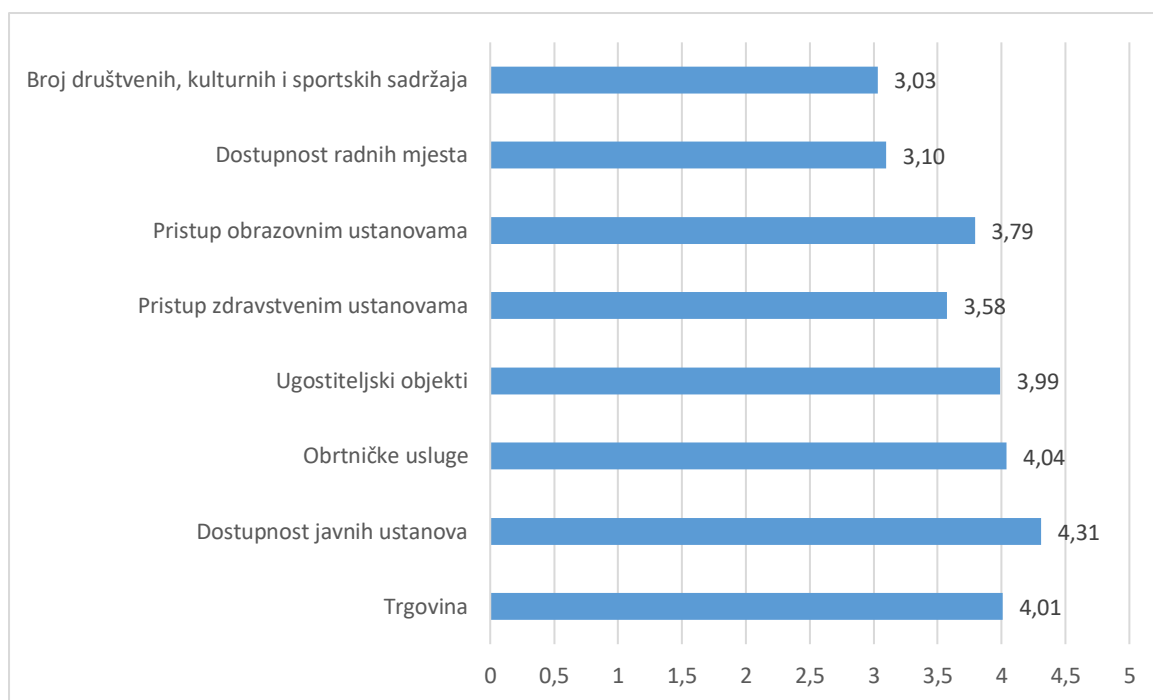

Sl.15. Prosječne ocjene prometa i infrastrukture u GČ Trešnjevka – jug

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

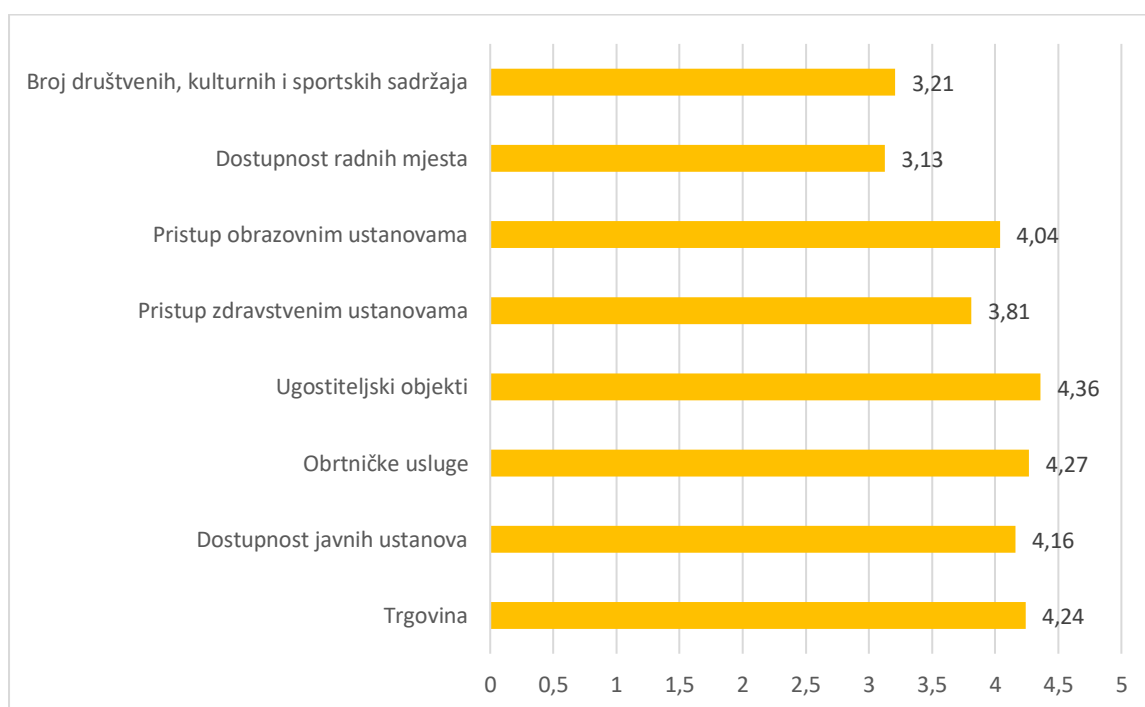
Veliku ulogu u ispitivanju kvalitete života ima dostupnost usluga i sadržaja za obavljanje svakodnevnih aktivnosti kao što su trgovina, dostupnost javnih ustanova, ugostiteljski objekti i ostali. Bolja pokrivenost navedenih usluga i sadržaja omogućuje lakše ostvarivanje svakodnevnih životnih potreba, a posljedično i bolju kvalitetu života (Slavuj, 2011).

Uspoređivanjem dostupnosti usluga i sadržaja u GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug možemo istaknuti da je jedino dostupnost javnih ustanova bolje ocjenjena u GČ Trešnjevka – sjever dok su sve ostale poddomene bolje ili jednako ocjenjene u GČ Trešnjevka – jug. Ukupna prosječna ocjena dostupnosti usluga i sadržaja u GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,73, dok u GČ Trešnjevka – jug iznosi 3,9. Kao i kod ocjenjivanja prometa i infrastrukture, ključnom se pokazala novija izgradnja te bolje urbano planiranje.

Sl.16. Prosječne ocjene dostupnosti usluga i sadržaja u GČ Trešnjevka – sjever

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

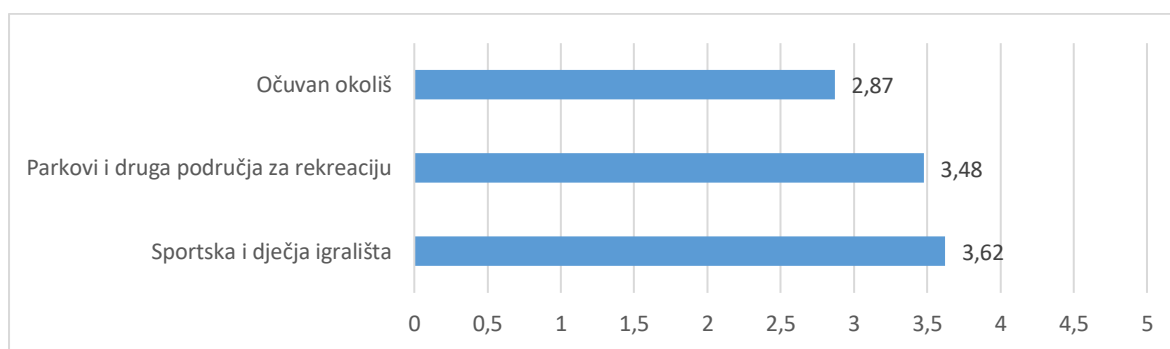

Sl.17. Prosječne ocjene dostupnosti usluga i sadržaja u GČ Trešnjevka – jug

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

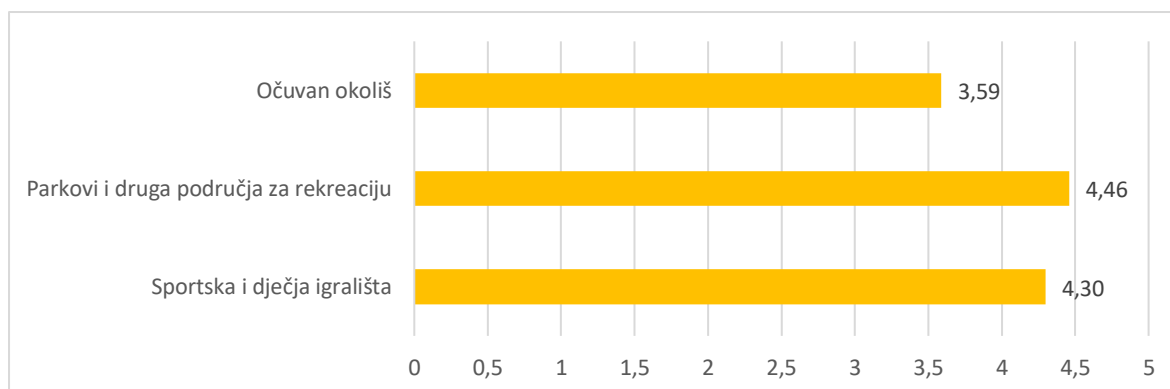
Ponuđene aktivnosti i načini provođenja slobodnog vremena jedan su od čimbenika koji utječu na kvalitetu života u određenom prostoru. Naš fokus istraživanja usmjeren je na proučavanje stajališta ispitanika o dostupnosti parkova, područja za rekreaciju te sportskih i dječjih igrališta. Uz slobodno vrijeme usko je povezan element okoliša koji se pokazao kao jedan od najvažnijih čimbenika u subjektivnom procjenjivanju kvalitete života (Slavuj, 2011).

Sve poddomene vezane uz domenu slobodnog vremena i okoliša su bolje ocjenjene u GČ Trešnjevka – jug nego u GČ Trešnjevka – sjever što je i logično, prvenstveno zbog ŠRC Jarun te zbog velike izgrađenosti i betonizacije u GČ Trešnjevka - sjever. Potrebno je istaknuti izrazito nisku ocjenu očuvanog okoliša u GČ Trešnjevka – sjever. Ukupna prosječna ocjena domene slobodnog vremena i okoliša u GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,32, dok u GČ Trešnjevka – jug iznosi 4,12.

Sl.18. Prosječne ocjene slobodnog vremena i okoliša u GČ Trešnjevka – sjever

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

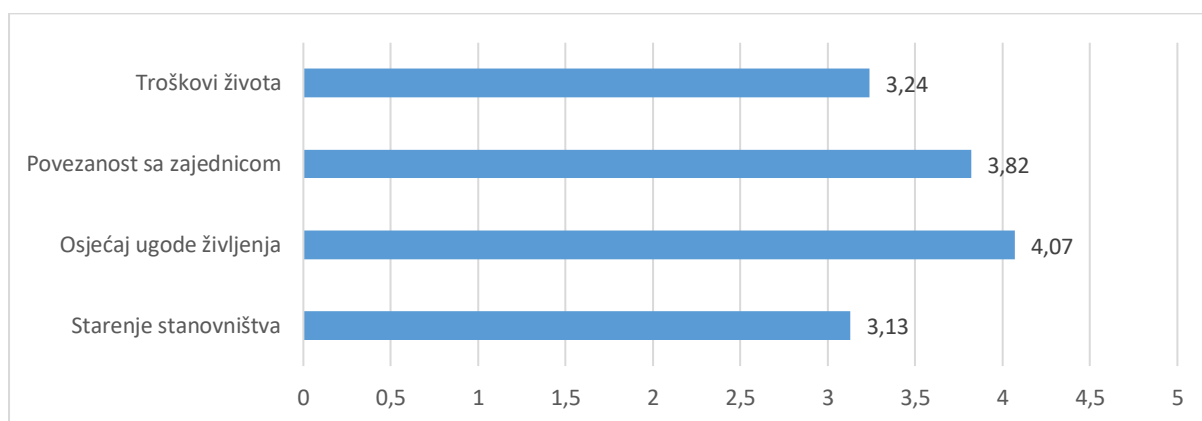

Sl.19. Prosječne ocjene slobodnog vremena i okoliša u GČ Trešnjevka – jug

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

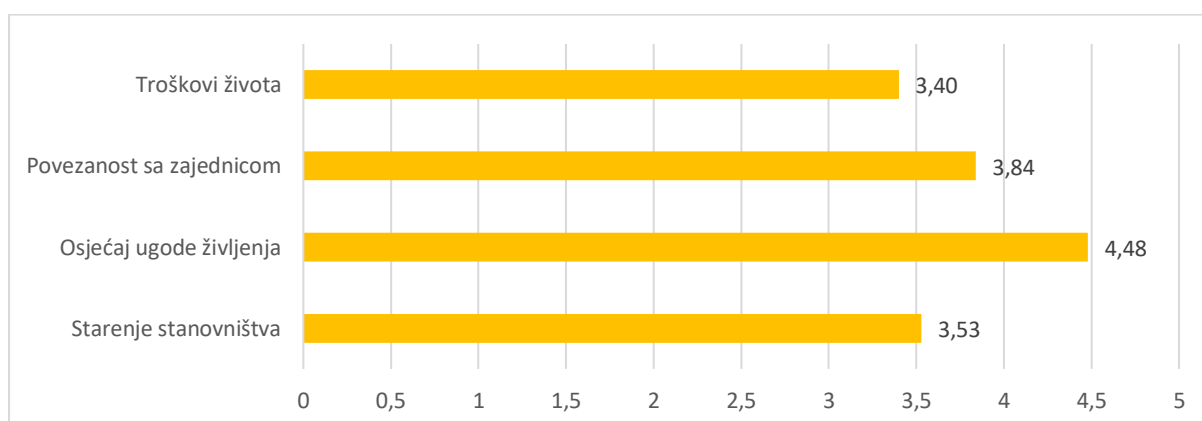
Pod domenom „Ostalo“ uvrštene su poddomene troškovi života, povezanost sa zajednicom, osjećaj ugone življenja te starenje stanovništva. Navedene poddomene spadaju u socioekonomske faktore koji utječu na kvalitetu života u odabranom području.

Stanovnici GČ Trešnjevke – jug ocijenili su navedene poddomene većom ocjenom nego stanovnici GČ Trešnjevka – sjever što je i očekivano na temelju ocjenjivanja prethodnih domena i poddomena. Potrebno je istaknuti povoljnu ocjenu poddomene osjećaja ugone življenja u GČ Trešnjevka – jug koju su ispitanici ocijenili s ocjenom 4,48. Ukupni prosjek ocjena domene „Ostalo“ u GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,57, dok u GČ Trešnjevka – jug iznosi 3,81.

Sl.20. Prosječna ocjena domene „Ostalo“ u GČ Trešnjevka – sjever

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

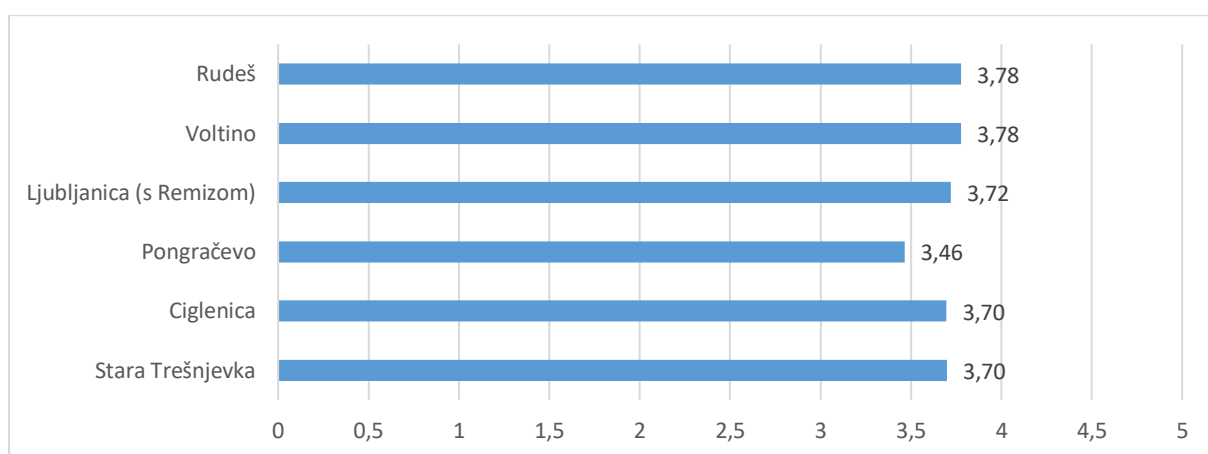

Sl.21. Prosječna ocjena domene „Ostalo“ u GČ Trešnjevka – jug

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

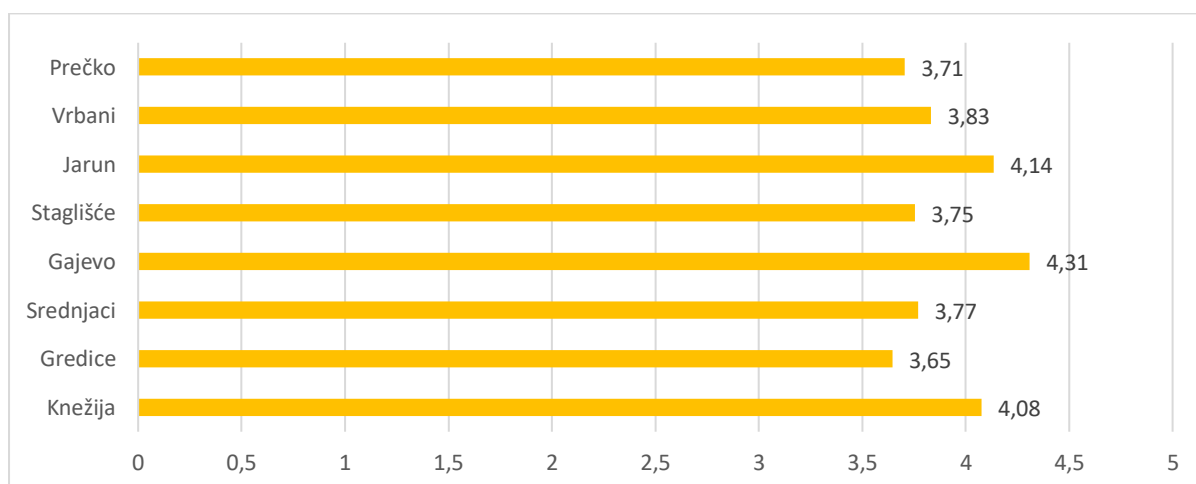
4.4. Ukupno prosječno zadovoljstvo kvalitetom života po kvartovima

Za ukupno prosječno zadovoljstvo kvalitetom života uzete su ocjene svih domena i poddomena kako bi se prikazalo zadovoljstvo ispitanika kvartom u kojem žive. Najbolju ocjenu u GČ Trešnjevka – sjever imaju Rudeš i Voltino (3,78), dok najlošiju ocjenu ima Pongračevo (3,46). Ukupno prosječno zadovoljstvo kvalitetom života u GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,69. Najbolju ocjenu u GČ Trešnjevka – jug ima Gajevo (4,31), dok najlošiju ocjenu ima kvart Gredice (3,65). Ukupno prosječno zadovoljstvo kvalitetom života u GČ Trešnjevka – jug iznosi 3,91.

Sl.22. Ukupno prosječno zadovoljstvo po kvartovima GČ Trešnjevka – sjever

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

Sl.23. Ukupno prosječno zadovoljstvo po kvartovima GČ Trešnjevka - jug

Izvor: Anketno istraživanje, 2020.

4.5. Glavne prednosti i nedostaci gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug

U cilju dobivanja što realnije slike o kvaliteti života i glavnim obilježjima gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug, ispitanicima je postavljeno pitanje otvorenog tipa da istaknu glavne prednosti i nedostatke kvartova/naselja u kojem žive. Izdvojeni su odgovori koji su se više puta ponavljali ili su se odnosili na istu stvar.

4.5.1. Glavne prednosti i nedostaci GČ Trešnjevka – sjever

Stanovnici gradske četvrti Trešnjevka – sjever, za glavne prednosti, naveli su prometnu povezanost i osjećaj ugone življenja. Stanovnici Rudeša i Stare Trešnjevke zadovoljni su dostupnošću trgovina na kvartu. Brojem i dostupnošću ugostiteljskih objekata te kvalitetom stanova u novogradnji posebice su zadovoljni stanovnici Ciglenice i Rudeša. Stanovnici Pongračeva, Ljublanice (sa Remizom), Voltinog i Stare Trešnjevke kao glavnu prednost istaknuli su javni prijevoz i dobru lokaciju u gradu. Stanovnici Voltinog zadovoljni su brojem i dostupnošću obrazovnih ustanova. Stanovnici Stare Trešnjevke istaknuli su tržnicu kao glavnu prednost kvarta u kojem žive.

Glavni nedostaci kvalitete života u gradskoj četvrti Trešnjevka – sjever su prometna infrastruktura, komunalna infrastruktura, prevelika naseljenost, prevelika izgrađenost, nedovoljno zelenih površina i površina za rekreaciju i parking. Stanovnici Pongračeva, Ljublanice (sa Remizom) i Ciglenice istaknuli su visoku cijenu stanovanja i manjak društvenih, sportskih i kulturnih sadržaja kao glavne nedostatke kvarta u kojem žive. Za glavne nedostatke, stanovnici Voltinog, naveli su tržnicu, obrtničke usluge te „brownfield“ lokacije (Ferimport i Sahara). Jedan od istaknutijih problema stanovnika Stare Trešnjevke jest zapuštenost lokala.

4.5.2. Glavne prednosti i nedostaci GČ Trešnjevka – jug

Za glavne prednosti stanovnici gradske četvrti Trešnjevka – jug naveli su prometnu povezanost, osjećaj ugone življenja, zelene površine i površine za rekreaciju te dostupnost i brojnost trgovina. Dobrim urbanim planiranjem zadovoljni su stanovnici Knežije, Jaruna i Prečkog. Stanovnici Gredica i Vrbana istaknuli su javni prijevoz kao glavnu prednost kvarta u kojem žive. Tržnica je glavna prednost koju su naveli stanovnici Staglišća.

Kao glavni nedostaci gradske četvrti Trešnjevka – jug ističu se prometna infrastruktura, komunalna infrastruktura, parking te manjak kulturnih, društvenih i sportskih sadržaja. Sadržajima i funkcijama na kvartu nezadovoljni su stanovnici Gredica. Stanovnici Staglišća, Vrbana, Jaruna i Gredica naveli su zdravstvenu funkciju kao glavni nedostatak kvarta u kojem žive. Stanovnici Knežije nisu zadovoljni brojem ugostiteljskih objekata na kvartu. Stanovnici Srednjaka i Gajeva istaknuli su preveliku naseljenost kao problem kvarta. Stanovnicima Srednjaka, Staglišća i Vrbana fali obrtničkih usluga. Stanovnici Gajeva i Vrbana naveli su zgrade bez lifta kao nedostatak na kvartu u kojem žive. Jarunski most glavni je nedostatak stanovnicima Jaruna, Staglišća, Vrbana i Prečkog. Stanovnici Knežije i Staglišća ukazuju na nedostatak obrazovne funkcije. Nedostatak radnih mjesta problem je stanovnicima Prečkog, Vrbana, Knežije i Jaruna.

5) ZAKLJUČAK

Sve u svemu, rad je odgovorio na postavljene ciljeve i analiziran je prostorni razvoj Trešnjevke. Prostor Trešnjevke, posebice GČ Trešnjevka – sjever, danas pati zbog grešaka iz prošlosti koje su dovele do divlje izgradnje i razlog su što danas taj prostor jednostavno ne može kvalitetno biti rekonstruiran. Zbog zanemarivanja prostornog planiranja u prošlosti, danas se te greške teško mogu ispraviti. Analizom prostorne strukture Trešnjevke ustanovljeno je da je povoljna obrazovna funkcija na području Trešnjevke. Jedini nedostatak obrazovne funkcije je nepostojanje srednje škole na području gradske četvrti Trešnjevka – jug. Zdravstvena funkcija zadovoljavajuća je na prostoru gradske četvrti Trešnjevka – sjever, dok na prostoru gradske četvrti Trešnjevka – jug (u određenim kvartovima) nedostaje domova zdravlja što je potvrđeno anketnim istraživanjem. Financijska funkcija također bi mogla biti bolje raspoređena u prostoru. Detaljnom analizom trešnjevačkih kvartova došlo se do zaključka kako većina kvartova ne posjeduje sve centralne funkcije, ali svaki kvart na Trešnjevci je važan zbog međusobne povezanosti i dijeljenja svojih funkcija s ostalim kvartovima te na taj način čine smislenu funkcionalnu cjelinu. Prostorni razvoj Trešnjevke uvjetovao je da je danas taj prostor naseljen s 122 099 stanovnika što ga, po broju stanovnika, čini većim od većine hrvatskih gradova. Provedenim anketnim istraživanjem ispitana je kvaliteta života u GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug te se može zaključiti kako je kvaliteta života na istraženom području zadovoljavajuća.

Glavni zaključci rada su sljedeći, a dobiveni su na temelju postavljenih hipoteza. Analizom prostorne strukture Trešnjevke potvrđeno je da su stanovnicima unutar granica GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug dostupne sve potrebne funkcije za obavljanje svakodnevnih potreba. Detaljnijom analizom došlo se do zaključka da na prostoru Rudeša fali financijskih funkcija u vidu banaka; zdravstvena funkcija nije dobro zastupljena na području GČ Trešnjevka – jug (na Vrbanima, Staglišću, Gredicama i Jarunu nema niti jedan Dom zdravlja) te na području GČ Trešnjevka – jug ne postoji niti jedna srednja škola. No to ne predstavlja veliki problem pošto su te funkcije zastupljene u ostalim kvartovima na Trešnjevci.

Ukupno zadovoljstvo kvalitetom života pokazalo je da GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug imaju pogodne uvjete za kvalitetan obiteljski život. Ukupno prosječno zadovoljstvo kvalitetom života ocijenjeno je ocjenom vrlo dobar (3,69 za GČ Trešnjevka – sjever, te 3,91 za GČ Trešnjevka – jug). Poddomeni „Osjećaj ugone življenja“ ispitanici GČ Trešnjevka – sjever ocijenili su ocjenom 4,07, dok su ispitanici GČ Trešnjevka – jug dali ocjenu 4,48. Provedeno anketno istraživanje pokazalo je da su ispitanici GČ Trešnjevka – jug zadovoljniji u svim

domenama od ispitanika GČ Trešnjevka – sjever. Ukupna prosječna ocjena domene promet i infrastruktura kod GČ Trešnjevka – jug iznosi 3,87, dok kod GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,68, Ukupna prosječna ocjena domene dostupnosti usluga i sadržaja kod GČ Trešnjevka – jug iznosi 3,9, dok kod GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,73. Ukupna prosječna ocjena domene slobodnog vremena i okoliša kod GČ Trešnjevka – jug iznosi 4,12, dok kod GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,32. Ukupna prosječna ocjena domene „ostalo“ kod GČ Trešnjevka – jug iznosi 3,81, dok kod GČ Trešnjevka – sjever iznosi 3,57. Ispitanici GČ Trešnjevka – jug najbolje su ocijenili domenu slobodnog vremena i okoliša što je i očekivano zbog puno zelenih površina (posebice zbog ŠRC Jarun). Područje GČ Trešnjevka – sjever nema pravilnu urbanističku strukturu, zatvoreno je i više izgrađeno od GČ Trešnjevka – jug koja ima pravilniju urbanističku strukturu, otvorenija je i manje izgrađena. Također, GČ Trešnjevka – jug ima više zelenih površina. To sve utječe na veće zadovoljstvo kvalitetom života u GČ Trešnjevka – jug. Provedeno anketno istraživanje pokazalo je da su ispitanici GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug izrazito zadovoljni prometnom povezanošću. Na pitanje da navedu glavne prednosti kvarta u kojem žive, ispitanici gotovo svih kvartova naveli su prometnu povezanost kao jednu od glavnih prednosti kvarta u kojem žive.

Provedenim istraživanjem potvrđene su sve hipoteze iz uvoda.

Zaključno, rezultati istraživanja izneseni u radu dali su doprinos u shvaćanju razine kvalitete života na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug, te tako eventualno mogu poslužiti kao dobra podloga za donošenje lokalnih politika razvoja kojima je osnovni cilj poboljšanje životnih potreba stanovnika.

POPIS LITERATURE

- Begić, I., 2011: Promjene prostorne strukture Peščenice, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Benaković, S., 2012: Promjene u prostornoj strukturi gradske četvrti Trnje, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Bjelić, Ž., 2011: Turizam kao faktor transformacije prostorne strukture Crikvenice, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Crvena Trešnjevka, ur. Drago Zdunić, Slobodan Žarić, Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Spektar, Zagreb, 1982.
- Dobronić, L., 1992.: Slobodni kraljevski grad, Školska knjiga, Zagreb
- Furjan, M., 2018: Prostorna struktura zagrebačke Trešnjevke, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Gašparac, K., 2012: Razvoj prostorne strukture Velike Gorice od sredine 20. stoljeća, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Jukić, Tihomir, Urbanistička studija preobrazbe središnjeg područja Trešnjevke Grad Zagreb, Zavod za planiranje razvoja grada i zaštitu čovjekova okoliša, Zagreb, 1998.
- Jurak, M., 2017: Prostorni razvoj Dohe, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Kolacio, Z., 1962.: Zagreb – Problemi urbanističkog razvoja, Der Aufbau, Wien
- Kolar – Dimitrijević, M., 1973.: Radni slojevi Zagreba od 1918. do 1931., Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb
- Kos, K., 2012: Razvoj prostorne strukture Sesveta od sredine 20. stoljeća, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Kranjec, L., 2015: Prostorni razvoj zagrebačke Dubrave, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Krpanić, M., 2010: Prostorni razvoj Dugog Sela, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

- Krstić, L., 2014: Razvoj prostorne strukture Zadra nakon drugog svjetskog rata, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Malić, A., 1981: Centralne funkcije i prometne veze naselja središnje Hrvatske, Geografsko društvo Hrvatske Zagreb, Zagreb
- Markešić, T., 2012: Razvoj socio-prostorne strukture Bjelovara, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Markušić, M., 2014: Transformacija prostorne strukture gradske četvrti Donji grad, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Maroević, I., 1999.: Zagreb njim samim, Durieux, Zagreb
- Matijašec, M., 2014: Prostorna struktura gradske četvrti Črnomerec, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Matošević, I., 2011: Prostorni razvoj Dublina, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Možnik, D., 2013.: Prostorni raspored osnovnih škola na području gradskih četvrti Trešnjevka-sjever i Trešnjevka-jug, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu
- Nikolaš, N., 2008: Prostorna struktura Požege, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Njegač, D., 2015: Geografija Hrvatske, interna skripta s predavanja, Geografski odsjek, PMF, Sveučilište u Zagrebu
- Pašalić, J., 2011: Promjene u prostornoj strukturi Vukovara na početku 21. stoljeća, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Petran Baloković, M., 2014.: Usporedba zelenih površina gradskih četvrti Trešnjevka – sjever, Trešnjevka – jug i Novi Zagreb – istok, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu
- Prelogović, V., 2004: The Socio-Spatial Structure of a City: the Example of Zagreb, Hrvatski geografski glasnik, 66(1), 29-46
- Prelogović, V., 2009: Primjena faktorske analize u istraživanju socio-prostorne structure grada: primjer Zagreb, Hrvatski geografski glasnik, 71 (1), 67-82

Premerl, T., 1990.: Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb

Radovčić Mahečić, D., 1993.: Šutljiva zagrebačka arhitektura između dva rata, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb

Skuliber, K., 2018: Korištenje javnih površina i prostorne prakse šetača pasa: primjer zagrebačke Trešnjevke, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu

Slavuj, L., 2011: Kvaliteta života u urbanom okolišu – primjer Grada Rijeke, Doktorska disertacija, Zagreb

Smukavić, M., 2012: Promjene prostorne structure Karlovca od sredine 20. stoljeća, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Sviben, I., 2019: Analiza funkcionalno-prostorne structure kao aspekta budućeg razvoja Grada Krapine, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Švec, L., 2011: Promjene u funkcionalno-prostornoj strukturi Čakovca od 1991. godine do danas, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Timet, T., 1961.: Stambena izgradnja Zagreba do 1954. godine, JAZU, Zagreb

Urvan, T., 2008: Prostorni razvoj grada Zagreba nakon 1850. Godine, Završni rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Vresk, M., 1986: Neki pokazatelji funkcionalno-prostorne strukture Zagreba, Acta Geographica Croatica, 21 (1), 45-53

Vresk, M., 2002: Grad i urbanizacija, Školska knjiga, Zagreb

POPIS IZVORA

Copernicus – Land monitoring service, 2020, Urban atlas 2012., <https://land.copernicus.eu/> (25.12. 2020.)

DZS, n.d.: Stanovništvo prema starosti i spolu po gradskim četvrtima grada Zagreba, <https://www.dzs.hr/> (25.12.2020.)

DZS, n.d.: Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu, <https://www.dzs.hr/> (25.12.2020)

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Ciglenica*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/ciglenica/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Gajevo*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/gajevo/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Gredice*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/gredice/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Jarun*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/jarun/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Knežija (Horvati)*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/knezija/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Kvartovi*, <https://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/gajevo/> (25.12.2020.)

Mapiranje trešnjevke, n.d.: *Ljubljana*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/ljubljana/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Pongračevo*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/pongracevo/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Prečko*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/precko/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Remiza (Vurovčica)*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/remiza/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Rudeš*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/rudes/> (25.12.2020.)

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Srednjaci*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/srednjaci/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: *Staglišće*, <http://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/staglisce/> (25.12.2020.).

Mapiranje Trešnjevke, n.d.: Voltino, <https://mapiranjetresnjevke.com/kvartovi/voltino/> (25.12.2020.).

Trešnjevka – sjever, Gradske četvrti grada Zagreba, Prostorna i statistička analiza, n.d.: <https://www.zagreb.hr/> (25.12. 2020.)

Trešnjevka – jug, Gradske četvrti grada Zagreba, Prostorna i statistička analiza, n.d.: <https://www.zagreb.hr/> (25.12. 2020.)

Zgportal, 2016: Trešnjevka, <https://www.zgportal.com/o-zagrebu/povijest-zagrebackih-naselja/tresnjevka/> (25.12.2020.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj i udjel ispitanika prema dobi i spolu

Tablica 2. Broj i udjel ispitanika prema stručnoj spremi i sektoru djelatnosti

Tablica 3. Način korištenja zemljišta na prostoru gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug 2012. godine

Tablica 4. Stanovništvo i površina gradskih četvrti Trešnjevka sjever i jug 2011. godine

Tablica 5. Kućanstva i stanovi gradskih četvrti Trešnjevka sjever i jug 2011. godine

Tablica 6. Mjesni odbori GČ Trešnjevka – sjever te njihova površina, stanovništvo, broj kućanstva te broj stanova iz 2011. godine

Tablica 7. Mjesni odbori GČ Trešnjevka – jug te njihova površina, stanovništvo, broj kućanstva te broj stanova iz 2011. godine

Tablica 8. Kontingenti stanovništva u gradskoj četvrti Trešnjevka - sjever

Tablica 9. Kontingenti stanovništva u gradskoj četvrti Trešnjevka - jug

Tablica 10. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu u gradskoj četvrti Trešnjevka – sjever iz 2011. godine

Tablica 11. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu u gradskoj četvrti Trešnjevka – jug iz 2011. godine

POPIS SLIKA

Slika 1. Kvartovi/naselja Trešnjevke

Slika 2. Prostor središnjeg dijela Trešnjevke iz Druge regulatorne osnove (1887/78.)

Slika 3. Način korištenja zemljišta na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug 2012. godine

Slika 4. Legenda načina korištenja zemljišta 2012. godine

Slika 5. Centralne funkcije u gradskim četvrtima Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug

Slika 6. Prirodno kretanje stanovništva Trešnjevke 2001.-2017.

Slika 7. Dvojna dobno - spolna struktura Trešnjevke i grada Zagreba 2011. godine

Slika 8. Stanovništvo Trešnjevke prema obrazovnoj strukturi 2001. i 2011. godine

Slika 9. Stanovništvo Trešnjevke prema vjeri 2011. godine

Slika 10. Stanovništvo Trešnjevke prema narodnosti 2011. godine

- Slika 11. Stanovništvo Trešnjevke prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine
Slika 12. Stanovništvo Trešnjevke prema sektoru djelatnosti 2011. godine
Slika 13. Visina građevina na prostoru GČ Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug
Slika 14. Prosječne ocjene prometa i infrastrukture u GČ Trešnjevka – sjever
Slika 15. Prosječne ocjene prometa i infrastrukture u GČ Trešnjevka – jug
Slika 16. Prosječne ocjene dostupnosti usluga i sadržaja u GČ Trešnjevka – sjever
Slika 17. Prosječne ocjene dostupnosti usluga i sadržaja u GČ Trešnjevka – jug
Slika 18. Prosječne ocjene slobodnog vremena i okoliša u GČ Trešnjevka – sjever
Slika 19. Prosječne ocjene slobodnog vremena i okoliša u GČ Trešnjevka – jug
Slika 20. Prosječna ocjena domene „Ostalo“ u GČ Trešnjevka – sjever
Slika 21. Prosječna ocjena domene „Ostalo“ u GČ Trešnjevka – jug
Slika 22. Ukupno prosječno zadovoljstvo po kvartovima GČ Trešnjevka – sjever
Slika 23. Ukupno prosječno zadovoljstvo po kvartovima GČ Trešnjevka – jug

ANKETNI UPITNIK

ANKETA

„Kvaliteta življenja u zagrebačkim četvrtima Trešnjevka sjever i Trešnjevka jug“

Poštovani,

ova anketa provodi se u svrhu izrade diplomskog rada („Prostorni razvoj Trešnjevke“) na Geografskom odsjeku Prirodoslovno – matematičkog fakulteta u Zagrebu, a odnosi se na istraživanje kvalitete života u gradskim četvrtima Trešnjevka - sjever i Trešnjevka – jug. Naglašavam kako je ova anketa u potpunosti anonimna, te će se svi podaci koristiti isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Nema točnih i netočnih odgovora, a ispunjavanje samog anketnog upitnika može potrajati najviše 10 minuta. Napominjem kako je anketni upitnik namijenjen osobama starijim od 18 godina s prebivalištem na području gradskih četvrti Trešnjevka – sjever i Trešnjevka – jug. Svaki Vaš odgovor je od velike važnosti. Ljubazno Vas molim da odvojite nekoliko minuta i ispunite anketu. Unaprijed zahvaljujem na sudjelovanju!

1. Spol: M   Ž

2. Dob: _____

3. Trešnjevački kvart u kojem živite:

- a) Stara Trešnjevka
- b) Ciglenica
- c) Pongračevo
- d) Ljubljana (s Remizom)
- e) Voltino
- f) Rudeš
- g) Knežija
- h) Gredice
- i) Srednjaci
- j) Gajevo
- k) Staglišće
- l) Jarun
- m) Vrbani
- n) Prečko

4. Stručna sprema:

- A) Bez škole
- B) Osnovna škola
- C) Srednja škola
- D) Preddiplomski studij
- E) Diplomski studij
- F) Doktorski studij
- G) Nepoznato

5. Sektor djelatnosti:

- A) Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
- B) Industrija, opskrba i građevinarstvo
- C) Uslužne djelatnosti
- D) Obrazovanje, znanost, javna uprava i umjetnost

- E) Umirovljenik/ca
- F) Domaćica
- G) Student/ica
- H) Nezaposlen/a
- I) Ostalo_____

6. Planirate li odseliti iz trenutnog kvarta stanovanja (zaokružite jedan odgovor)?

- A) Da
- B) Ne znam
- C) Ne

7. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili A) ili B), kamo planirate preseliti?

- A) Drugi kvart unutar Trešnjevke
- B) Drugi kvart unutar Zagreba
- C) Okolica Zagreba
- D) Drugo naselje ili grad unutar Republike Hrvatske
- E) Inozemstvo

8. Ocijenite stanje navedenih sadržaja u Vašem kvartu (zaokružite jedan broj)

1-jako loše; 2- loše; 3- ni dobro ni loše; 4- dobro; 5- odlično

Stanje infrastrukture obrazovnih ustanova	1	2	3	4	5
Stanje infrastrukture zdravstvenih ustanova	1	2	3	4	5
Trgovina (dnevna opskrba i specijalizirane trgovine)	1	2	3	4	5
Dostupnost javnih ustanova (pošta, banka, knjižnica, ljekarna)	1	2	3	4	5
Dostupnost opskrbe energentima (benzin, plin)	1	2	3	4	5
Prometna povezanost	1	2	3	4	5
Prometna infrastruktura	1	2	3	4	5
Komunalna infrastruktura (vodoopskrba, kanalizacija, odvodnja. opskrba plinom)	1	2	3	4	5
Obrtničke usluge (frizeri, krojači, postolari itd.)	1	2	3	4	5

Ugostiteljski objekti	1	2	3	4	5
Sportska i dječja igrališta	1	2	3	4	5
Parkovi i druga područja za rekreaciju	1	2	3	4	5
Starenje stanovništva (odnos mladog i starog stanovništva)	1	2	3	4	5
Pristup zdravstvenim ustanovama	1	2	3	4	5
Pristup obrazovnim ustanovama	1	2	3	4	5
Dostupnost radnih mjesta	1	2	3	4	5
Broj društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja	1	2	3	4	5
Broj i organizacija javnog prijevoza	1	2	3	4	5
Osjećaj ugone življenja	1	2	3	4	5
Povezanost sa zajednicom (tradicija, običaji, rodbina, prijatelji)	1	2	3	4	5
Troškovi života	1	2	3	4	5
Očuvan okoliš	1	2	3	4	5

9. Navedite po Vašem mišljenju 3 najvažnije prednosti u Vašem kvartu (možete se služiti pojmovima iz prethodne tablice).

---

10. Navedite po Vašem mišljenju 3 najvažnija nedostatka u Vašem kvartu (možete se služiti pojmovima iz prethodne tablice).

ZAHVALJUJEM NA POMOĆI I SURADNJI !

